UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Prima, an coniugiu[m] sit inter infideles? Sic.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

rit aliquam fide pactionis, nõ debet aliam ducere. ſi tamen duxerit, maneat cũ ſecũda: agat tamẽ penitentiam de fide mentita. Si autẽ contraxerit per fidẽ conſenſus, erit tantũ matrimoniũ cũ prima. ⁊ hoc in pͥma parte. In ſecunda dicit ꝙ fides pactionis eſt quãdo aliqs ꝓmittit alicui mulieri ꝙ accipiet eã in vxorẽ ſi permiſerit rẽ ſecũ habere. Fides conſenſus eſt cũ inter ſe conſentiunt per verba de preſenti. Secũda pars incipit ibi: Eſt autẽ.

Q Uidam vir. ¶ Caſus. In ſuperiori cauſa tractatũ eſt de quibuſdam impedimentis matrimonij: et ꝙ matrimoniũ non eſt inter religioſas perſonas ſi de nouo contrahãt: ſed ne idem putet eſſe inter ĩfideles. ideo magiſter ſupponit hãc.xxviij. cauſã, in qua oſtẽdit matrimoniũ eſſe inter eos. Oſtendit etiã quid iuris ſit ſi alter infideliũ ꝯuertat̃: ⁊ addit vtrum debeat dici bigamus qui ante baptiſma habuit vnã, ⁊ poſtea alteram. vt autem hec omnia cõpetentius agat, ꝓponit thema, de quo tres elicit queſtiones.

a ¶ Quidã vir infidelis. Superiori cã.v. notãtur cauſe que ꝓhibẽt matrimoniũ cõtrahere, et contractũ iubent dirimere: verbi gratia: votũ, ordo, religionis habitus, ligatio, ⁊ publice honeſtatis iuſtitia. in hac ꝟo cauſa ponunt̃ q̃ impediũt matrimoniũ: verbi gratia: diſpar cultus, vel diſſimilitudo fidei, vt inter fideles ⁊ infideles. et primo tractat an matrimoniũ ſit inter infideles, ⁊ oſtẽdit etiam q̃d iuris ſit ſi alter de duobus coniugibus infidelibus ad fidem † conuertatur.

Q Uod autẽ. ¶ Hec.q. diuidit̃ in q̃nq͂ partes: in pͥma quarũ ꝓbat multis authoritatibus ꝙ matrimoniũ nõ eſt inter infideles. Scd'a ibi: Si qs. Tertia ibi: Iã nunc. Quarta ibi: Cõtra. Quinta ibi: Ex his. Io. de fan.

¶ Caſus. Hic intitulat̃.j.q. qua querit̃ an ſit matrimonium inter infideles. Et certum eſt ꝙ ſic: vt.j.e.§.j.⁊.c.j. Gra. tamen pro vtraq͂ parte allegat, ⁊ bene ſoluit.j.e.§. ex his. Ponit etiam quedam in hac queſtione que ad ſecundã pertinent queſtionẽ: que eſt an altero remanente infideli poſſit conuerſus ad fidem ſe alij copulare, et de hoc quid iuris ſit, in ſecunda queſtione tractatur. Eſt ergo caſus huius.§. talis. ꝓbat hic Gra. ſuperficialiter inter infideles nõ eſſe matrimoniũ. ⁊ hoc facit quatuor authoritatibus. ſ. vna Pauli, duabus Aug. ⁊ vna Amb.

† Sub. altero remanẽte ĩ infidelitate vel ſi alter de duobus ꝯiugibus fidelibus ꝯcedat a fide altero remanẽte ĩ fide ſm̃ H. vel alr. tractauit magiſter de duobus ipedimẽtis, ſcʒ devoto ⁊ de ꝯiugijs ⁊ ſpõſalibus: mõ intẽdit tractare de diſpari ꝯiugio ⁊ bigamis. vt autem hec ⁊c. Io. de f.

fides, ⁊ pactionis, ⁊ cõſenſus. Si aliqs alicui mulieri fidẽ fecerit pactionis, non debet aliã ducere. ſi aliã duxerit, penitentiam agat de fide mẽtita: maneat tamẽ cum illa quã duxit. non enĩ reſcindi debet tantũ ſacramentũ. Si autẽ fecerit fidẽ conſenſus, non licet aliã ducere. ſi autẽ duxerit, dimittet eã, et adherebit prime vxori.

¶ Eſt autem fides pactionis quãdo aliqs ꝓmittit fidẽ alicui ꝙ eã ducet ſi permiſerit ei rem ſecũ habere, vel etiã ꝓ conſenſu. Fides autẽ cõſenſus eſt quãdo etſi nõ ꝯſtrigat manũ, corde tñ ⁊ ore cõſentit ducere, ⁊ mutuo ſe cõcedũt vnus alij, et mutuo ſe ſuſcipiunt.

¶ Cauſa.xxviij.

Q Uidã vir infidelis[a] in coniugio poſitus, ad fidẽ ꝯuerſus eſt. vxor vero eius fidei odio chriſtianę ab eo diſceſſit. ille quandam fidelem in vxorẽ accepit. qua mortua clericus efficit̃. tãdẽ vite ⁊ ſciẽtie merito in epiſcopũ eligitur. Hic primum queritur an cõiugiũ ſit inter infideles? Secundo an liceat huic aliã ducere priore viuente? Tertio an ſit reputandus bigamus qui ante baptiſmũ habuit vnam, ⁊ poſt baptiſmum alteram?

¶ Queſtio.j.

Q Uod autẽ[b] inter fideles coniugium nõ ſit, multis authoritatibus probatur. Ait enĩ Paulus: Omne[c] quod non eſt ex fide, peccatum eſt. Coniunctio autem infidelium non eſt ex fide, et ideo peccatum[d] eſt. Non eſt ergo coniugiũ, quia nullũ coniugium peccatũ eſt.

Item Auguſt. Non eſt vera[e] pudicitia hominis infidelis cũ coniuge ſua. Ubi autem vera pudicitia eſſe nõ poteſt, ibi nec verum coniugium eſt.

Item Ambro. Iuſſit[f] Eſdras dimitti[g] vxores alienigenas per quas ibant ad deos alienos. Non eſt enim putandum matrimonium quod extra[h] dei decretum eſt factum: ſed cum cognoſcitur, eſt emendandũ[i].

Item Auguſtinus. Non eſt

b ¶ Quod autẽ. Hic intitulat̃ prima.q.an.ſ. matrimonium ſit inter infideles: ⁊ certum eſt ꝙ ſic, licet non ſit ratum. j.e.§.j. ⁊ ca.j. Gra. tamen ad vtrãq͂ partem allegat, ⁊ bene ſoluit. j.e.§. ex his. ſed quia in hac queſtione quedã.c. ponũtur pertinentia ad ſecũdã queſtionẽ que eſt an altero remanente ĩ infidelitate poſſit conuerſus ad fidẽ alij ſe copulare: de ea videamus. Notandũ ergo ꝙ cum vnus coniugũ ad fidẽ conuertitur: ſi remanens in infidelitate eſt iudeus, nullo modo fidelis debet cohabitare cum eo niſi velit ad fidem ꝯuerti: ⁊ ſi nõ vult ꝯuerti, poteſt aliã ducere. j.e. iudei. ſʒ contrarium eſt hodie verũ: vt extra de diuor. quãto. ⁊ ca. gaudemus. ſi autẽ eſt paganus, ⁊ non vult cohabitare, vel vult, ſʒ cũ blaſphemia Chriſti: vel vt eam pertrahat ad mortale pctm̃, fidelis põt cũ alio cõtrahere. j.eo. ſi infidelis. et hos tres caſus in quibus licet ei contrahere cum ſcd'a, habes ext̃ de diuor. quanto. ⁊ ca. ſe. Si autẽ vult infidelis cohabitare fideli ⁊ in pace: in electiõe fidelis eſt an velit ei cohabitare vel nõ: ſʒ tũc cũ altero non poteſt eo viuẽte contrahere. j.e.q. iam nunc. ⁊ ca. ſic enim.

c ¶ Om̃e qd' non eſt ex fide. i. qd' fit ex certa ſciẽtia ꝯtra fidẽ, eſt peccatũ. de peni. diſt. iij. §. item illud.

d ¶ Peccatum. vt. xxxvj. diſt. deinde.

e ¶ Non eſt vera. i. ad veritatem ducens.

¶ Iuſſit Eſdras. ¶ Hiſtoria. Legit̃ in Eſdra ꝙ filij Iſrael tpe babylonice captiuitatis, ⁊ poſt reuerſionẽ de illa duxerũt ĩ m̃rimoniũ alienigenas ꝯ̃ p̃ceptũ dñi, ſʒ poſtea ad p̃ceptũ ⁊ admonitionẽ Eſdre dimiſerũt eas.

f ¶ Iuſſit. hoc ca. non facit ad propoſitum, quia non erat inter eos matrimoniũ niſi de ſolo facto. ſed ꝙ dñs permiſerit eſſe fidelẽ cum vxore infideli, intelligitur cum matrimonium preceſſerat inter eos.

g ¶ Dimitti. a iudeis.

h ¶ Extra. i. contra.

i ¶ Emendandum. Argu. ꝙ non currit preſcriptio in

Matrimoniũ eſt inter infideles.

Rom. iiij.

Coniugũ infideliũ alter cõuertat̃ ad fidẽ an poſſit ſtare i delictũ.

iij. Eſdre vlti. a.

ratū [a] cōiugiū qđ ſine deo eſt.

Ex his omnibus authoritatibus ꝓbatur coniugiū non eſſe inter infideles. Sed econtra alie inueniūtur authoritates quibus probatur cōiugiū eſſe inter infideles: quarum prima eſt illud euangelij qđ chr̄s ait: Erunt quinqꝫ [b] in vna domo: duo [c] in tres [d], et tres diuidentur in duos [e]. deinde cū perſonas illas enumeraret, vxorem in virum eſſe diuidendā dixit, ⁊ ecōuerſo. Itē qui non odit [f] patrē aut matrē aut ſororem, aut vxorem ꝓpter me, non eſt me dignus. vxorē infidelē nō fidelem dixit odio habēdam.

Item oīs q̇ reliq̄rit domū aut patrē aut matrez aut ſororem vel vxorē ꝓpter me, cētuplū [g] accipiet ⁊c. vxorez in hoc loco infidelē ſig̃t: q̄ ꝓpter chr̄m dimittiť, dū potius ipſa q̄ꝫ chriſti fides deſeritur. Itē apl̄us Si q̇s frater vxorē habet infidelem, ⁊ hec cōſenſerit [h] habitare cū illo: non dimittat [i] illā. et ſi qua mulier habet maritū infidelem, ⁊ hic cōſenſerit habitare cum illa: nō dimittat virū ſuū. Sanctificatus [k] eſt em̄ vir infidelis per mulierem fidelem: et ſanctificata eſt mulier infidelis per virū fidelem.

Item ad Titū. Hortare adoleſcentulas vt diligant viros ſuos. hoc tam de fidelibus q̄ꝫ de infidelibus intelligendum eſt. infidelibꝰ nanqꝫ viris fideles mulieres propēſius ꝓpter deum debent obſequi, vt ſic viros ſuos chr̄o lucrari valeant.

Sic in paſſione beati Clemētis de Theodora [l] et Siſinnio legitur mirabiliter contigiſſe.

Item Innocen. papa Ruffo ⁊ Euſebio epiſcopis Macedonibus.

¶ Bigami reputantur q̄ ante baptiſmū habuerunt vnam et poſt baptiſmum alteram.

Nunquid [m] nō erūt admittēdi in hereditatis conſortiū q̇ ex ea ſuſcepti ſunt que ante baptiſmū fuit vxor: eruntqꝫ appellādi naturales: q2 non eſt mr̄imoniū legitimū (vt vobis videtur) niſi illud qđ poſt baptiſmū aſſumitur. ipſe dn̄s cuz interrogareť a iudeis ſi liceret dimittere vxorē ſuā atqꝫ exponeret fieri non debere, addidit: Quos deus cōiunxit, homo nō ſeparet. ac ne de his puteť eſſe locutus q̇ poſt baptiſmum vxores ſortiūtur: hoc ⁊ a iudeis īterrogatū eſſe ⁊ iudeis eſſe reſpōſū meminerint. ¶ Quero, et ſolicitꝰ q̄ro ſi vna et eadē ſit vxor eius qui antea catechumenus ⁊ poſtea fidelis ſit: filioſqꝫ ex ea cū eſſet catechumenꝰ ſuſcepit, ⁊ poſtea alios filios cū fidelis eſſet: vtrū ſint fratres appellādi: an non habeant poſtea defuncto patre cum ceteris hereditatis herciſcūde cōſortium, quibus filioꝝ nomē regeneratio ſpūalis dr̄ abſtuliſſe. quod cū ita iudicare atqꝫ cōſentire abſurdū eſt: que ratio eſt hoc malū defendi, et vacua magis opinione iactari, q̄ꝫ aliqua authoritate roborari: cum non poſſit inter peccata deputari quod lex precepit, ⁊ deus coniunxit?

Itē ex decreto euticiani pa.

¶ Infidelis poteſtate ſit poſt baptiſmum vxorem recipere, quam ante dimiſerat.

matrimonio: quod verū eſt hodie: vt extra de conſang. et affi. non debet.

a ¶ Ratum. id eſt inſeparabile.

¶ Ex his. ¶ Caſus. Infert Gra. ex ſupradictis authoritatibus matrimonium nō eſſe inter infideles. Poſtea probat cōtrarium: et hoc facit tribus authoritatibꝰ euāgelij ⁊ duabꝰ Pauli, et vno exemplo Siſinnij. Ubi autē hec incipiāt per te videbis.

b ¶ Quinqꝫ. id eſt pater, filiꝰ, mater, filia, nurus, vel gener.

Luce xij.g. c ¶ Duo. i. duo ſeparabuntur a tribus qui cōuertuntur ad fidem.

d ¶ In tres. i. contra tres. contrarij em̄ ſunt q̄n conuertuntur ad fidem.

Luce xiiij.f. e ¶ In duos. id ē tres conuertuntur ad fidem, ⁊ ſeparabunť a duobus.

Mat. xx.d. f ¶ Qui non odit. id eſt qui non poſtponit amorem patris amori dei.

g ¶ Centuplum. Non dicit. c. vxores. ſed id quod excedit centuplū, ſcilicet vitā eternam accipiet.

i. Cor. vij.d. h ¶ Conſenſerit. Si vero nollet habitare cum eo, poſſet eam dimittere ⁊ aliam ducere viuente illa. j. e. q. ij. ſi infidelis.

i ¶ Nō dimittat. j. ea. iudei. contra. Sed hic de gentili: ibi de iudeo: circa quem ſpecialiter illud obſeruať. habent em̄ iudei legē et prophetas quibus muniti et parati ſunt aīas ſimplicium fallere. xj. q. iij. ad menſam. ſed gētiles hoc nō habent. hodie tamen hoc idē videť de vtriſqꝫ. extra de diuor. quanto.

ad Ti. iij. Iudei facilius fallunt aias q̄ꝫ pagani

k ¶ Sanctificatꝰ. Frequenť em̄ vnꝰ ſanctificať per alterū. j. e. iam nūc. Et eſt arg. ad ea q̄ frequentius accidunt, iura adaptari. ff. de legi. nā ad ea. iij. q. v. accuſatores vel teſtes. ⁊. xxviij. diſ. de ſyracuſane.

¶ Sic in paſſione. ¶ hiſtoria legiť in paſſione beati Clementis q̄ Theodora vxor Siſinnij infidelis fuit ad fidem conuerſa. cumqꝫ monaſterium ingredereť, zelo ductus ſecutus eſt eam. ſed poſt oratione clementis idē cecus ⁊ ſurdꝰ factus eſt: ⁊ cū dixiſſet ſeruis ſuis vt eū educerent: ipſi non poterāt eccleſiā egredi. precibus tandē Theodore egreſſi ſunt. Deide beato Clemente pro ipſo in domo ſua orāte viſum ⁊ auditū recepit: qui ſtatim vt Clemētē vidit, eū iuſſit ligari: ſed cū ſerui eū ligari crederent, columnas et ſaxa trahebant. ⁊ tandē orationibꝰ et p̄dicatione beati Clementis eſt conuerſus ad fidem. Erunt quinqꝫ, ſcꝫ pater, mater, filiꝰ, filia, vxor filij, vel maritus filie. In tres. i. contra tres ſeparādo ſe ab eis contra fidem.

Mat. xix.a. Gen. ij.

l ¶ De Theodora. vxore Siſinnij: q2 ambo erant infideles: ſed poſtea illa cōuerſa eſt ad fidē: ⁊ per eā poſtea vir cōuerſus eſt.

Nunqđ. ¶ Caſus. hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima Inno. papa reprehēdit quoſdā ep̄os Macedonie dicentes mr̄imoniū non eſſe inter infideles. ⁊ q̄ matrimonium ſit inter eos ꝓbat ex reſpōſione dn̄i: qui a iudeis interrogatus reſpondit eis dicens: Quos deus coniunxit, homo nō ſeparet. In ſcđa probat cōtra opinionē Macedonien. q̄ mr̄imoniuz in baptiſmate non deleť: q̄m nec fraťnitas nec filiatio imutať per baptiſmū. Scđa ibi: q̄ro.

m ¶ hoc capi. eſt de verbo ad verbum. xxvj. diſt. deinde, et ibi exponitur. Joan.

SI quis gentilis. ¶ Hec eſt ſecũda pars in qua ponit magiſter tres caſus in q̃bus poteſt fidelis vir ſ̃he re viuẽte vxore infideli: qđ probat per .vj.ca. Jo. de fan.
¶ Caſus. Si gẽtilis ante baptiſmum vxorem gentilem dimiſerit cauſa fornicationis, vel ſm̃ conſuetudinẽ gentilium vel alia iniuſta cauſa: ſi poſtea factus eſt chriſtianus, in poteſtate ſua erit eam habere vel non habere de cõſilio Apl̃i.
a ¶ Dimiſerit. ꝓpter fornicationez quam fecit.
b ¶ Poſt baptiſmum. ſi dicas alterius tm̃, planũ eſt q: fidelis nõ cõpellitur in aliquo caſu infidelẽ eam habere, ſed nõ eſt contrahere cũ alia: niſi in trib⁹ caſibus. extra đ diuor. gaudem⁹. Sed ſi vterq; factus fuerit fidelis dicit h. ꝙ q̃cũq; modo eam dimiſerit, ſiue q: dedit libellũ repudij, ſiue alio mõ: ſemp cõpellitur eam recipere poſt vtriuſq; baptiſmũ. nã dicit omne peccatuz deletũ eſſe in baptiſmo, etiã exceptionem q̃ viro cõpetebat ꝓpter delictũ mulieris. Sed tutius eſt diſtinguere cum Innocẽ. vt ſi dicat ꝙ ſm̃ morem gẽtiliũ et non propter fornicationem illius ante dedit ei libellum repudij: et modo vterq; cõuerſus eſt, compellitur eam recipere: nec põt modo ei obijcere ſi cum alio cõtraxerit, quaſi obiectu fornicationis eã repellat. nã licet in ꝟitate fornicata ſit: quia tñ illa fornicatio licita eſt ſm̃ eos, non poteſt eã repellere. Si vero al's fornicata fuiſſet, ⁊ propter illã fornicationẽ eam dimiſiſſet, nõ cõpellitur eam recipere. Hoc totum habes ex̃ de diuor. gaudemus. §. vlti. nec eſt contra de conſe. diſtin. iiij. ſine pnĩa. et de peni. diſti. vlti. nullus. Non eñ dico per baptiſmũ alterius exceptionẽ ſibi cõpetẽtem auferri poſſe. † et rationem ipſius plene notaui. xxvj. diſt. deinde. in fi. q: fornicatio non tm̃ vxorẽ ſed etiam virum maculat. xxxij. q. j. in coniugio.

Coniuges infideles ſi efficiãt chriſtiani vtrũ teneãt ſe mutuo recipe.

† Tollitur tamen accuſatio per baptiſmũ: vt no. ĩ. xxxij. q. j. quod autẽ.

SI quis gẽtilis gẽtilem vxorez dimiſerit[a] ante baptiſmum, poſt baptiſmum[b] in poteſtate eius erit eã habere vel non habere. Item.

¶ Fidelis infidelẽ diſcedentem ſequi non cogitur.

SImili modo ſi vnus ex coniugatis baptizatus eſt, et alter gentilis eſt, et qui ſequi non vult: ſicut dicit apl's infidelis ſi diſcedit, diſcedat. Itẽ Augu. de fide ⁊ operib⁹.

¶ Sine culpa relinquit vxor q̃ cũ fideli habitare noluerit.

VXor[c] legitima ſocietate[d] cõiuncta[e], ſine vlla culpa reliquit[f] ſi cũ viro xp̃iano pmanere noluerit. Non attẽditur[g] eo modo eam[h] rectiſſime dimitti, ſi viro ſuo dicat: Non ero vxor tua niſi mihi de latrocinio diuitias cõgreges, aut niſi ſolita lenocinia quib⁹ noſtram domũ tranſigebas[i], etiã chriſtianus exerceas, aut ſi quid aliud vel facinoroſum vel flagitioſum in viro nouerat quo delectata vel libidinẽ explebat vel facilem victũ habebat, vel etiam ornatior incedebat. Tũc enim ille cui vxor hec dixit, ſi veraciter egerit penitentiam ab operibus mortuis quãdo ad baptiſmum acceſſit habetq; in fundamento fidẽ que per dilectionẽ operatur: proculdubio plus tenebit amore diuine gratie q̃ carnis luxuria: et mẽbrũ[k] qđ eũ ſcandalizabat fortiter ãputabit[l].

Item in ſermone domini in monte. libro. j.

¶ Licite dimittit vxor q̃ virũ ſuũ cogere querit ad malum.

IDololatria quã ſequũtur infideles, ⁊ quelibet noxia ſupſtitio, fornicatio eſt. dñs aũt permiſit cauſa fornicationis vxorẽ dimitti. ſed q̃a

catum: licite dimitti ab inſtigato: ſed neuter ad ſecũdas nuptias tranſibit. ſecus in diſpari coniugio: vt. j. ea. q. ij. ſi infidelis. Non attenditur, ſic expone hoc verbum qualitercunq; caſum ponas, non. i. nonne.
c ¶ Uxor. infidelis. hoc ca. ⁊ ſequens intelligitur de diſpari coniugio propter hoc quod dicit: ſi cum viro chriſtiano ⁊c. et ibi: q̃n ad baptiſmũ. ⁊ cõtinẽtur hic duo caſus ĩ quibus licite dimittit vxor infidelis cũ nõ vult cohabitare: vel vult ſed ſub ea cõditione vt vir cõmittat aliqđ mortale peccatũ. De pari autẽ cõiugio h. nõ intellexit: q̃a ſi vterq; coniugum eſt fidelis: fidelis fidelem nũq̃ poteſt dimittere ſm̃ h. niſi ob fornicationẽ carnalem vel ſpiritualem. ſ. idololatrando tm̃: al's non. vnde ſi vxor chriſtiana ptrahat virum ad mortale peccatum, verberet eaz ⁊ caſtiget ſi põt, et non conſentiat ei. Sed alij intelligũt hoc de pari coniugio: q: fidelis fidelem bene poteſt dimittere ſi compellitur ab eo ad mortale peccatũ: nec forte reſiſtere poteſt, ſed expreſſe cõtradicit. extra de diuor. queſiuit. et ca. quanto. Sed pone ꝙ dimiſit, ſed poſt penitet: nunquid iterum illa tenetur eum recipere? Diſtingue per decreta. extra de diuor. de illa. †
d ¶ Societate. i. matrimonio.
e ¶ Coniuncta. olim in infidelitate.
f ¶ Relinquitur. a viro facto chriſtiano: et tũc licite poteſt alij copulari vir.
g ¶ Non attenditur. alius caſus eſt: et ponitur interrogatiue. q. d. non ſolum in premiſſo caſu licite dimittitur vxor: ſed non attenditur. i. nonne attenditur ⁊c.
h ¶ Eam. ſcz infidelem.
i ¶ Tranſigebas. i. poſcebas.
k ¶ Et membrum. i. vxorem. xxxiij. q. ij. admonere.
l ¶ Amputabit. remouendo a ſe corporaliter.

Matrimoniũ fideliũ ob duplicem fornicationẽ ſeparat.

† Hec fuit ſententia Lau. ſ; Ber. in diſtinctione ...

VXor legitima. ¶ Caſus. h. intellexit hoc capit. de impari coniugio. Duo erant infideles vir ⁊ vxor: vir conuerſus eſt ad fidẽ: vxor remanens infidelis nolebat habitare cũ viro: vel nolebat aliter habitare niſi traheret ad mortale delictum, volens eum peccare mortaliter. querebatur ab Augu. vtrũ vir licite poſſit vxorem infidelem dimittere? Et rñ. ꝙ ſic. nã membrũ qđ eũ tam fortiter ſcandalizabat, amputabit et a ſe eijciet. Sic ego Bar. Brixieñ. hunc caſum credo eſſe ponendum. et ꝙ de diſpari cõiugio intelligatur, innuunt hec verba: ſi cũ viro chriſtiano. et illa etiam, quando ad baptiſmum. Sed Beneuen. dicebat (et quidam alij) ꝙ vbi vterq; infidelis eſt, ⁊ alter compellit alterum ad quodlibet mortale peccatum: licite dimitti ab inſtigato ...

IDololatria. ¶ Caſus. Hoc capit. ſm̃ h. intelligitur de diſpari coniugio: ſicut ⁊ precedẽs: et intelligitur in eodẽ caſu cũ illo. Eſt ergo caſus ſm̃ eũ ſic ponendus. Hoc ca. diuidit in duas ptes. In prima đr ꝙ vxor poteſt dimitti cauſa infidelitatis dño permittẽte: ſed quia non iuſſit dñs, põt quis vxorẽ ſuã infidelem retinere ſi voluerit: vt ſic fortaſſe poſſit per eũ fidelis fieri. In ſcđa parte extendit fornicationem ad quodlibet mortale peccatum ſiue delictum. vnde vxor infidelis dimittitur ſi velit virum fidelem trahere ad aliquod mortale peccatũ: cum quodlibet mortale peccatum large fornicatio dicatur. Quo. i. vt. Scđa pars incipit ibi: Item Hiero. Qſ autem

de diſpari cōiugio intelligatur, vt dicit h.innuūt verba ca.et hec verba Augu.ponunt ſuper locū illum apl'i vbi tractatur de impari coniugio. Beñ.vero et quidā alij intelligunt hoc ca.de pari coniugio. Unde Beñ.ſic caſum breuiter ponit dicens. Primo oſtendit Augu.ꝙ oē mortale peccatum poteſt dici fornicatio. Secūdo ꝙ ꝑ quolibet mortali peccato pōt vxor dimitti:cum dominus indeterminate ꝑmiſerit vxorem cauſa fornicatiōis dimitti poſſe. et hoc ratione duplici: quia in deteſtatione ei⁹ que fornicatur: et ad cautelam ſui ne fornicetur ⁊ corrūpatur ab ea. pari vel impari coniugio:q: propter fornicationem carnalem vxor fidelis vel infidelis dimittitur.

e ❡ Coinquinat. Cum alio a coniuge ſuo.

f ❡ Simulacrum facit. Id eſt idolum colit.

g ❡ Recede. hoc ca.intelligit h.de duobus fidelibus quorū alter labitur in hereſim:iter quos cuꝫ ratū fuerit mr̄imoniuꝫ:nec ſoluit altero labente,nec ꝯtrahere poteſt,lꝫ ſecus ſit i caſu conuerſo.ſ.cū alter infideliū cōuertit.tūc in trib⁹ caſibus diſſoluit,et ꝯ̄here pōt.et hoc totū habes ex̄ de diuor.q̄ꝫto. Itē nunquid eſt preceptū quod dicit, recede ab illa? dicit h.q̄a ex quo perſeuerat preceptuꝫ eſt ſi eſt notorium: ſed hoc quantū ad reddendū debitū:ſꝫ exigere pōt:et ſic intelligit.xxxij. qō.j.ca.j. videt̄ tamen h.ꝙ in hoc caſu ad minus cōſiliū ſit ꝙ recedat ab illa:arg.j.e.iam nunc. ſed ibi eſt cōſiliū q̄n alter infideliū cōuerſus eſt: hic ꝟo ꝑceptū. et pōt eſſe ea ratio q: maior eſt hic cōtumelia creatoris: vt ex̄ de diuor.quāto.et ꝙ ſit ꝑceptū, habes ex̄ ꝺ iureiuran.queadmodū.

h ❡ Sinautē.i. ſi nō reuoces eam a ſuo propoſito.

❡ Idololatria. h⁹ ca.ſm h.de diſpari cōiugio itelligit̄, ſicut precedens.

a ❡ Auaritia.auaritia eſt idololatria: et idololatria infidelitas: et infidelitas eſt fornicatio: ergo auaritia eſt fornicatio.

Auaritia ē fornicatio.

b ❡ Uniuerſalē. Argu.qꝺ indefinite dicitur, generaliter debere intelligi.ff.de tute.q̄ habet.§.vlt.xxxj. q.j. qꝺ ſi dormierit.

c ❡ Utiqꝫ.q: ipſa cogit eum fornicari ſpiritualiter.

d ❡ Sacrificare. Idem eſt ſi cogat ad qꝺcunqꝫ mortale peccatum: vt innuitur ex litera ſuperiore. ⁊ no.ꝙ ꝑpter fornicationeꝫ corporalem ſemel cōmiſſam pōt eam dimittere. ✝ xxxij. qō.j.dixit.ſed propter ſpūalem non, niſi ꝑſeueret.j. ca.proxi.non ſolum.

✝ de hoc no. xxx. q.i.nos [...] ibi videas.

Addicio. Et in hoc caſu loquitur ex̄ ꝺ conuer.coniuga. ca. vlti. nam ex eo ꝙ dicit ꝙ fuit iudicio eccleſie ibi matrimonium ſeparatum, datur intelligi ꝙ ibi maritus in ipſa fornicatione ſpirituali perſeuerauerit.et ſic etiam ibi no. Goff.⁊ Archi.

Non ſolū.❡ Caſus. Uxor licite dimitti pōt nō ſolum propter fornicationem carnalem,ſed etiam propter ſpūalem.ſ.idololatriam vel infidelitatem:et ſi vxor in his perſeuerauerit, vir niſi eā dimittat, particeps eſt illius peccati.et poteſt hoc ca.intelligi ſcdm h.⁊ Beñ.de

permiſit,⁊ nō iuſſit:dedit apoſtolo locū monēdi:vt q̄ voluerit,non dimittat vxorē infidelem:cū quo ſic fortaſſis poſſit fidelis fieri. Iteꝫ ſi infidelitas fornicatio eſt: ⁊ idololatria infidelitas:et auaritia [a] idololatria eſt:non eſt dubitandum ⁊ auaritiam fornicationeꝫ eſſe. Quis ergo iam quālibet illicitam cōcupiſcētiam poteſt recte a fornicationis genere ſeparare, ſi auaritia fornicatio eſt? Ex quo intelligitur ꝙ propter illicitas concupiſcentias non tantū que in ſtupris cum alienis viris aut feminis committūtur,ſed omnino propter quaſlibet que animā corpore male vtentē a lege dei aberrare faciunt,et pernicioſe turpiterqꝫ corrūpi,poſſit ſine crimine ⁊ vir vxorem ſuam dimittere,⁊ vxor virū:q: exceptā dn̄s facit cauſam fornicatiōis:quā fornicationem(ſicut ſupra cōſideratū eſt)generalem ⁊ vniuerſalē [b] intelligere cogimur. Cū aūt ait,excepta cauſa fornicationis:non ait cuius ipſorum, viri aut femine:nō enim fornicātem tm̄ vxorē dimittere cōcedit̄:ſed quiſquis eā q̄qꝫ vxorem dimittit a qua ipſe cogit̄ fornicari,cauſa vtiqꝫ [c] fornicationis dimittit: velut ſi aliquem cogat vxor ſacrificare [d] idolis:qui talē dimittit, cauſa fornicationis eā dimittit:non tantū illius,ſed etiā ſue.illius, q: fornicat̄.ſue,ne fornicetur.

Idem de adulterinis coniugijs libro ſecundo.

❡ Que ſimulacrū facit nec reſipiſcit,dimittat̄ a viro ſuo.

Non ſoluꝫ mechatio eſt illius q̄ carnē ſuā coinquinat [e], ſed etiam que ſimulacruꝫ [f] facit,mechat̄.ꝙ ſi in his factis perſeuerat,⁊ pniam nō agit:recede [g] ab illa,et noli viuere cū illa.ſinautē [h] ⁊ tu particeps peccati illius eris.

Item Ambro.ad Hilariū.

❡ Amore cuiuſlibet non eſt a fide recedendum.

Si infidelis(dicit apl's) diſcedit, diſcedat: non eſt ſeruituti ſubiect⁹ frater aut ſoror in hmōi.i.ſi infidelis noluerit eſſe cū cōiuge ſua fideli. Hic cognoſcat fidelis ſuam libertatem [i]:nec ita ſe ſubiectuꝫ putet ſeruituti,vt ipſam dimittat fidem,ne coniugē amittat infidelem. Hoc et de infidelibus filijs ⁊ filiab⁹ et parētib⁹: hoc ⁊ de fratribus ⁊ ſororibus intelligitur propter chriſtum [k] eſſe dimittendos,cū ponit̄ cōditio iſta,vt propter chriſtū dimittat,ſi eum ſecū habere deſiderat. Hoc ergo et de domo ⁊ agris et de ceteris rebus que iure pecuniario poſſidentur, intelligendum eſt.

Item Augu.ad Pollentiū.

❡ Q: etiā infideles ſunt coniuges, ⁊ ꝙ fideli licet dimittere infidelem.

Mari- tus ab vxore q̄ ſimulacrū facit dꝫ recedere.

j.Cor. vij.c.

Si infidelis.❡ Caſ⁹. Licite dimittitur vxor infidelis ſi cū viro fideli noluerit habitare.nā cum iſta cōditio apponit̄,vt fidē dimittas ſi cū tali vxore volueris habitare. Fides ei ꝑuanda eſt,⁊ vxor penitus relinquenda. Idē intelligēdū eſt de parētibus, et filijs,⁊ fratribus,⁊ ſororibus,⁊ de qualibet alia re.

i ❡ Libertatē.nam dico ꝙ ipſo iure ſoluit̄ vinculū matrimonij,nō ꝑ ſniam eccl'ie,ſed ipſo iure.ſ.trib⁹ caſibus in q̄bus ꝯ̄here pōt.nā ꝯtumelia creatoris ſoluit ius mr̄imonij.ſi tm̄ iſidelis vult redire ad fidē priuſq̄ꝫ cū reliqua ꝯ̄xerit,cogit̄ recipe eā: vt ex̄ de diuor.gaudemus.in fi.

k ❡ Chriſtū. Arg.ꝙ modus facit cōditionē.nā dicit,cū ponit̄ iſta cōditio: ⁊ poſt dicit vt chriſtū ⁊c̄.ſi.ex̄ de condi.

ap.ca.ij.et extra vt eccle.beneſi.vt noſtrum.

Iam nunc. ¶ Hec eſt.iij.ps.q.in qua diſſuadet vt fidelis nō dimittat vxorē infidelē ,ppt deū. Jo.de fā.

¶ Caſus. Super his verbis apl'i: ego dico nō dn̄s vt fidelis nō dimittat infidelem volentem habitare cum illo: diſſenſerūt Pollentius ⁊ Aug. Nam Pollentius expoſuit hoc verbuꝫ dico.i.precipio. Augu. vero expoſuit hoc verbū dico de cōſilio,et nō de precepto. vnde dixit dico.i.cōſulo et ſuadeo. Eſt ergo caſ⁹ ſm̄ h.talis in hoc ca. Oſtēdit Augu. illud verbum apl'i eſſe intelligendum de cōſilio: et quare apl's hoc conſulat: vt.ſ.fidelis non dimittat infidelem: ſubdit rōnem.ſ.vt ex cohabitatiōe tali infidelis conuertatur.qđ pōt cōtingere:qꝛ ſepe iā talia cōtigerūt. Poſtea oſtendit ea que ſunt conſilij et non precepti,poti⁹ eſſe facienda cum ſint gratiora: exemplo dn̄i ſoluētis tributuꝫ:ad quod nulla lege arctabatur.et exemplo Apoſtoli a ſumptibus quos de iure poterat exigere et recipe, abſtinētis. Jtē oſtendit ea que ſunt cōſilij,eſſe facienda. Literā ſic cōtinuat h. Hacten⁹ tractauimus de pari coniugio.i.fideliū: ſed amodo videamus de impari.

a ¶ Jam nunc.ſic cōtinua. Hactenus tractauim⁹ de paribus coniugijs fidelium ſcilꝫ de quibus dixit Apl's in epiſtola ad Corinthios. His qui matrimonio iuncti ſunt,dico non ego ſed dominus: vxorem a viro non recedere.et vir vxorem non dimittat. nam ceteris diſparibus ⁊c̄.

b ¶ Ceteris. Jd eſt diſparibus coniugijs: qꝛ prius de paribus ait apoſtolus.

c ¶ Dico. Jd eſt conſulo ⁊ ſuadeo: ex dei tamen authoritate,non mea. †

d ¶ Monendo.i.non precipiendo.

e ¶ Prohibet. Ponitur hic improprie,i.ſub forma phibitionis diſſuadet ⁊ monet ne fiat.

f ¶ Apoſtolus. Jdeo ſcilicet.

g ¶ Permiſſa.a domino.i.non prohibita.

h ¶ Uetat. Jd eſt diſſuadet.

iij.ps. j.Cor. vij.b.

Iam nunc[a] illud videamus qđ ait apl's: Ceteris[b] autem ego dico[c], nō dn̄s. Ad imparia,ſcꝫ vbi nō ambo xp̄iani fuerāt,cōiugia locuturus: qđ mihi viſum eſt eū monēdo[d] dixiſſe. Qꝛ em̄ cōiūx fidelis relinquere cōiugem licite pōt infidelem: ideo hoc fieri nō dn̄s,ſed apl's prohibet[e]. Quod em̄ dn̄s prohibet fieri omnino nō licet. Monet ergo apl's[f] quo poſſit eſſe multorū occaſio lucrandorū,vt fideles coniuges in relinquendis infidelibus permiſſa[g] licētia non vtantur. Tibi autē videt infideles quoqꝫ dimitti a fidelib⁹ non licere,qꝛ hoc vetat[h] apl's: cum ego dicā licere, quia hoc non vetat[i] dn̄s: non tamen dico expedire: qꝛ hoc ne fiat monet apl's: qui reddit etiā rationē cur fieri nō expediat,quanuis liceat. Quō em̄ ſcis(inqt) mulier, ſi virum ſaluū facies: aut vnde ſcis vir,ſi ſaluam facies mulierē: cū et ſuperius dixiſſet: Sctificatus[k] eſt vir infidelis ī muliere fideli: et mulier infidelis ſctificata eſt ī fratre: hoc eſt in chriſtiano. Alioqn[l] filij veſtri immūdi eſſent: nunc autē ſcti ſunt[m]. ⁊ ſic ad lucrandos cōiuges et filios Chriſto exemplis etiā que puenerāt[n] videt hortatus. Cur ergo nō expediat etiā infideles coniuges dimitti a fidelibus,cauſa euidēter expreſſa eſt. Non em̄ ppter vinculū[o] cū talibus pactū cōiugale eſt ſeruandū: ſed vt querātur in Chriſto,recedi ab infidelib⁹ cōiugib⁹ apl's vetat. multa em̄ ſunt faciēda nō iubente lege,ſed libera charitate: et ea ſunt in noſtris officijs[p] gratiora,que cum liceret nobis etiā non impendere,tamen cauſa dilectionis impendimus. Unde ipſe dn̄s prior cum ſe tributū non debere ſoluere demonſtraſſet, ſoluit tamen: vt non ſcandalizaret eos quibus ad eternā ſalutem gerens[q] morem cōſulebat. Jam vero apoſtolus queādmoduꝫ iſta commēdet, eius verba teſtantur[r] vbi dicit: Cum ſim liber[ſ] ex oībus: omniū[t] me ſeruū feci, vt plures lucrifacerē. cum paulo ſuperius dixiſſet: Nunqđ non habuimus licentiam manducandi ⁊ bibendi: Nunquid nō habuimus licentiam ſororem mulierem circūducēdi ſicut et ceteri apoſtoli, et frat dn̄i,et cephas: An ego ſolus et Barnabas nō habuimus poteſtatem[v] hoc operandi: Quis militat ſuis ſtipendijs vnqꝫ: An quis plantat vineā,et de fructu eius nō edit: Quis paſcit gregem, et de lacte eius nō comedit: Et paulopoſt. Si alij[x] inquā poteſtatis[y] veſtre iura participāt,nōne magis ⁊ nos[z]: Sed non ſumus vſi hac poteſtate: ſed omnia[a] toleramus: ne quod impedimentum demus[b] euangelio Chriſti.

j.Cor. vij.b.

Item.

i ¶ Uetat. Argu. aliqđ eſſe hoc ipſo licitum q̄ non eſt a dn̄o vetitum: arg. xxxj.q.j.qđ ſi dormierit.ff.de procura.mutus. †

k ¶ Sctificat⁹.i. ad fidē cōuerſus.

l ¶ Alioquin.i.ſi alijs adheſerit viuentibus relictis, et cohabitare volentibus: filij quos ex alijs genuerint non erūt legitimi. Uel loquitur de filijs prius nati, qui remanent immundi.i.infideles: quia nō conuertūtur.

m ¶ Sācti ſunt.i. eſſe poſſunt.

n ¶ Prouenerāt. id eſt frequēter acciderant. argu.ad ea q̄ frequēti⁹ accidunt iura adaptari.ff.de legi.nā ad ea.ſi.xxxviij. diſti. de ſyracuſane.

o ¶ Vinculū.tantum: ſed vt eos lucrentur.

p ¶ Officijs. Jd eſt operibus.

q ¶ Gerens. Jd eſt dirigens.

r ¶ Teſtāt.arg. q̄ per ſequētia determinari poſſunt precedētia. hoc generale habes.xliij. di.ſit rector.in ſi.

ſ ¶ Cū ſim liber. Jd eſt nullis bn̄ficijs obnoxius.

t ¶ Oim.i.talem me exhibui, vt cōmodum oim facerem: et hoc feci vt plures ⁊c̄.

v ¶ Ptātē.ſed ne diceretur,cur ideo hoc faceret,qꝛ non egeret: ſubaudit.q.d.egemus quidē ſed non vſi ſumus: ne quod impedimentum ⁊c̄.

x ¶ Si alū. hypocrite.

y ¶ Poteſtatis.i.ptātiue participent rebus veſtris.

z ¶ Nonne magis et nos. Qui amplius diligim⁹ vos q̄ res veſtras.

a ¶ Sed omnia. Jd eſt famem, ſitim ⁊ ſimilia.

b ¶ Demus. Nam Corinthij erāt auari et ſe retrahe=

† Scilꝫ q̄ fidelis non dimittat infidelē cohabitare volentē.

† Arg. ꝯtra de traſla.inter corporalia. vl̄ de hoc. Mat. xvij.b.

j.Cor. ix.c. Ibid.

Paul⁹ p̄dicās nihil accipiebat. bant a predicatione. Uel ideo quia ſi ipſe acciperet multi erant pſeudoapoſtoli q̄ ſtatim predicarēt vt acciperēt, et ita impedirēt euāgeliū: ſꝫ cū iſte nō acciperet, nec illi auderēt accipere, ꝛ ita non predicarent.

Sic em̄. ¶ Caſus. Diſputat adhuc Augu. ſuper eiſdē v̄bis apl̄i: Ego dico, nō dñs. et ſuum ca. diſtinguit i tres partes. In prima ponitur expoſitio Augu. et ꝓbatio vl̄ ratio expoſitionis. ꝛ hoc facit vſqꝫ ad locum illuꝫ: q̄m ergo. In ſecunda parte ponūtur tres reſponſiones Auguſtini ad tres tacitas queſtiones Pollentij: ꝛ hoc facit vſqꝫ ad locum illū: tu v̄o cui. In tertia continet̄ ſupficialis expoſitio Pollentij: ꝛ expoſitionis ꝓbatio, ꝛ tandem ſequitur Auguſtini victorioſa ſub epilogo concluſio. ꝛ hec particula extendit̄ vſqꝫ ad fi. §. h. et Ben. in qualibet particula ſingularē caſum ponūt. In prima ergo parte ſic ꝓcedit Aug. dicens: Si dñs iuſſiſſet, hic nō eſſet locus conſilio monentis apl̄i. Si em̄ dñs hoc p̄ciperet, apoſtol⁹ contrariū nō ꝯſuluiſſet. Dñs autē non iuſſit fidelē dimittere infidelē: quia iuſtitia. i. de⁹ iuſt⁹ permittit retinere nec vetuit: vnde apoſtol⁹ retinere cōmonuit. In ſcd̄a parte reſpōdet trib⁹ obiectionib⁹ Pollētij, que nō ſunt in litera, ſꝫ ex reſpōſionib⁹ eliciunt̄. quarū obiectionum p̄ma eſt. Si dñs non iubet nec vetat vxorē infidelē a fideli dimitti: ergo vacuum ꝛ ſuperuacuum eſt apoſtoli conſilium quo monet nō dimitti. Rñ. Aug. immo ſibi vtile eſt q̄n anime expedit, ꝛ q: per inſpirationē ſpūſſancti hoc dixit.

Arg. ꝯtra decret. la. inter corpora vbi de hoc. Mat. xvij. b.

j. Cor. ix. c. Iob. — Mat. xix. — j. cor. vij. c. — Rom. xiiij. d.

Tertiū diuidit. a ¶ Sic em̄. In prima parte ponit̄ vſqꝫ ad §. quoniā ergo. intellectus Aug. ſuper illa authoritate apoſtoli: Ego dico, non dñs. ꝙ ſi vir fidelis habet vxorē infidelē nō dimittat eā. ꝛ oſtendit rationē quare dñs non prohibuerit nec iuſſit. In ſcd̄a parte vſqꝫ ad §. tu vero. ponunt̄ tres ſolutiones Aug. ad totidem obiectiones Pollētij. In tertia parte vſqꝫ ad §. intelligis. ponit̄ expoſitio ꝛ intellect⁹ Pollētij ſuper authoritate predicta, quā Aug. reprobat. Ultimo ponitur epilogatio quam Augu. facit inferēs victorioſiſſimam concluſionem. Et conſtrue ſic. Fideles viri ſic non prohibentur recedere ab infidelib⁹ vxoribus: vel fideles femine ſic non prohibētur recedere ab infidelibus maritis: vt. i. ſicut neqꝫ iubentur recedere ſm̄ hoc, primū neqꝫ abundat: vel ſi vis ꝙ non ſuperabundet, dic neqꝫ recedere: id eſt retinere ꝛc̄. i. ſicut fideles viri et femine non prohibentur non recedere: ſic nec iubentur non recedere, quaſi dicat ꝙ nec illud nec iſtud fiat. hoc continuatur ad premiſſam partem ca.

Ordo litere.

b ¶ Nō ꝓhibent̄. Nō repetit̄ hic neqꝫ ſuprapoſitum vt faciat vnā affirmationē, ſed ꝓpter interpretationem ſuprapoſitā: poteſt tamē legi vtrūqꝫ, ꝛ idē erit ſenſus.

¶ Ab infidelib⁹ cōiugib⁹ licet recedere, ſed non expedit.

Sic enim[a] neqꝫ recedere ab vxoribus infidelibus vel a maritis fideles viri vel femine non ꝓhibent̄[b] a dño, vt neqꝫ iubentur. nam[c] ſi dimittere tales coniuges iuberent̄, nullus locus eſſet conſilio monentis apoſtoli ne hoc fieret. Nullo enim modo qd̄ dñs iubet ſeruus[d] bonus prohibet. Item. Cum ergo[e] cepiſſet gētilib⁹ euāgeliū predicare, ꝛ iunctos gētiles gētilib⁹ cōperiſſet coniugib⁹: ex qb⁹ ſi non ambo crederēt, ſꝫ vnus aut vna: ꝛ infidelis cū fideli conſentiret cohabitare: non prohiberi a dño debuit fidelis infidelē dimittere, nec iuberi. ideo ſcꝫ nō ꝓhibuit, q: iuſtitia permittit a fornicāte diſcedere: ꝛ infidelis hominis fornicatio eſt maior in corde, nec vera ei⁹[f] pudicitia cum cōiuge q̄dem dici poteſt: q: omne qd̄ nō eſt ex fide, peccatum eſt: q̄uis veram habeat fidelis pudicitiā[g] etiā cum infideli coniuge, que nō habet veram. Ideo[h] autem nec iuberi debuerunt fideles ab infidelibus ſeparari: q: non cōtra iuſſionem[i] dñi gentiles fuerunt ambo coniuncti. Quoniā ergo[k] ab infideli fidelem diſcedere non prohibet nec iubet dñs: ideo vt non diſcedat apoſtol⁹ dicit[l], non dñs: habēs vtiqꝫ ſpiritum ſanctū in quo dare poſſet vtile et fidele ꝯſiliū. Unde cum dixiſſet[m] de muliere cuius vir mortuus fuerat: Beatior autē erit ſi ſic permāſerit ſm̄ conſiliū meū: ne quis hoc conſiliū tanq̄ humanum nō diuinū ꝯtēnendū putaret, adiecit: Puto autē ꝙ ꝛ ego ſpiritū habeā dei. Proinde intelligendum eſt etiam ipſa que a domino non iubētur, ſed a ſancto ei⁹ famulo vtiliter ſuadent̄, eodē domino inſpirante ſuaderi. Abſit em̄ vt quiſqꝫ catholi-

c ¶ Nam. Prima ratio q̄re dñs non precepit dimitti tales. ſ. vt apl̄o eſſet locus monendi vt nō fieret hoc: ſꝫ nō dico eſſe verum: immo ideo dixit apoſtol⁹: dico ego, non dominus: nā ſi ꝛc̄. vt oſtēderet ꝙ dñs non iubet recedere. nam ſi ꝛc.

d ¶ Seruus. nā apoſtol⁹ nullo modo faceret ꝯtra dominū ſicut dixit pretor ꝙ ꝯtra legē nō tuebit̄ aliquē. ff. de pub. ac. cum ſponſus. §. ſi res. et non reuocātur a filio q̄ a patre geruntur. C. de reſtitu. mi. q̄ a patre. — Pretor ꝯ legeꝫ neminē tuetur. — j. cor. vij. g.

e ¶ Item, cum ergo. ratio quare nō prohibuit tales dimitti. ſ. vt nihil ꝓhiberet quod iuſtitia exigit fieri. iuſtum enim eſt vxorem dimitti ob fornicationem, preſertim ſpiritualem.

f ¶ Eius. i. virtutis: vel ducens ad virtutem. xxxij. q. j. dixit.

g ¶ Pudicitiā. ꝯ. xxi. q. j. nuptiarū. ꝯtra. ſꝫ ibi pudicitiā continētiā vel v̄ginitatē nominat: hic v̄o virtutē ꝛ caſtitatem que etiā inter nuptiarū opera nō amittit̄.

h ¶ Ideo. Scd̄a ratio quare nō precipit̄: ſꝫ male dicit, q: prima nō preceſſit quo ad iſtū articulū.

i ¶ Iuſſionē. Arg. q: ſi gētilis cū gētili ꝯtrahat nō facit ꝯtra preceptū dñi, cū matrimoniū ſit inter eos. vnde ſi veniunt ad fidē non debent ſeparari.

k ¶ Q̄m ergo. Rñſio Aug. ad Pollētiū dicētē ꝙ ex quo apl̄s ꝯſuluit ꝛ nō dñs, ei⁹ ꝯſiliū tanq̄ humanū nō diuinū contēnēdū eſt. Rñ. ergo Aug. q̄uis id qd̄ ꝯſuluit apl̄s nō precipiat dñs: nihilomin⁹ ꝯſiliū apl̄i tanq̄ a ſpū ſancto infuſum acceptādū eſt. ꝛ ꝙ habebat a ſpū ſcō ꝓbat per duo ſimilia. Et nota ꝙ obiectiones Pollētij nō ponūtur hic: ſꝫ colligunt̄ ex reſpōſionib⁹ Aug. ſicut dixit lex: ꝙ ſi inſtrumēto cautū eſt mihi pecuniā dari, preſumit̄ ſtipulationē eſſe interpoſitā: vt. C. de cō. ſtip. l. j. — Arg. ad hoc de cōſe. diſ. ij. in chriſto pa. in prin.

l ¶ Dicit. i. monet: nō dñs dicit. i. p̄cipit. ita repetit̄ v̄bū in alia ſignificatione. nā ſi in eadē falſum eſſet: q: q̄cq̄d monet apl̄s, monet dñs: ꝓut ſequit̄: ꝛ expoſitio varia huius v̄bi dico bene ꝓbat̄ ꝑ intellectū illi⁹ authoritatis. De virginib⁹ autē preceptū dñi nō habeo ꝛc.

m ¶ Dixiſſet. ad oſtēdēdum ꝙ habebat ſpiritū ſanctū, et eius conſilio ſtandum eſſet.

cus dixerit qđ ſuadet ſpūs ſanctus,nō dn̄m ſuadere:cū ⁊ ipſe dn̄s ſit, et inſeparabilia [a] ſint opera trinitatꝫ.dicit em̄ apl's: De virginib⁹ autē preceptum dn̄i non habeo,conſilium autē do. Non vt conſiliū hoc alienū exiſtimem⁹ a dn̄o,cū continuo ſequatur ⁊ dicat: Tanq̄ʒ miſericordiā conſecut⁹ a dn̄o,vt fidelis eſſem. Scđm ergo deum dat conſilium fidele in eo ſpiritu,de quo ait: Puto autē q̄ et ego ſpiritū dei habeā. Verūtamen aliud eſt dn̄i iubētis imperiū: aliđ ꝟo ſerui ſm̄ miſericordiā charitatꝫ q̄ illi a dn̄o eſt inſpirata atq̄ʒ donata,fidele cōſiliū. Aliud em̄ ibi facere non licet,hic autē licet: ita ſane [b],vt ipſum licitū partim q̄dē expediat,partim ꝟo non expediat. Expedit tunc quādo non ſolū ꝓpter iuſtitiam [c] que corā deo eſt,permittit̃:ſed etiā hominibus nullū ex hoc impedimētū ſalutꝫ infert̃: velut cum dat cōſiliū nō nubēdi apoſtol⁹ virginib⁹ (vnde preceptū dn̄i ſe non habere teſtat̃) licet aliud facere.i.nubere,et min⁹ continētie bonū tenere in nuptijs: ipſum quoq̄ʒ licitū etiā expedit [d],q̄m in vetita ⁊ illicita ruiturā carnis infirmitatem ſic excipit honeſtas nubēdi,vt neminē impediat a ſalute: quāuis magis expediret magiſq̄ʒ honeſtū eſſet ſi virgo conſiliū quo preceptū [e] eā non cōpellit,arriperet. Tūc autē nō expedit id qđ licitum eſt,quādo ꝑmittit̃ q̄dē,ſʒ vſus ipſi⁹ poteſtatꝫ alijs affert impedimētū ſalutꝫ: ſicut eſt vnde iam diu loquimur,diſceſſio cōiugis fidelis ab infideli: quā nō ꝓhibet dn̄s precepto legis, q2 corā illo iniuſta nō eſt,ſʒ ꝓhibet [f] apl's cōſilio charitatis q2 infidelib⁹ affert impedimentū ſalutꝫ nō ſolū q2 ꝑniciosiſſime ſcādalizant̃ offenſi verūetiā q2 cū in alia cōiugia ceciderint vinentib⁹ eis a quib⁹ dimittunt̃ adulterinis [g] nexibus colligati difficile reſoluunt̃. Ideo hic vbi quod licet non expedit,nō poteſt [h] dici: Si dimiſerit infidelē,bene facit: ſi non dimiſerit,melius facit,ſicut dictū eſt: Qui dat nuptui,bene facit: et qui non dat nuptui,melius facit: q2 non illud ſolū,ſed vtrūq̄ʒ pariter [i] licet: vnde ad nihil horum precepto dn̄i quiſq̄ʒ compellitur: ſed vtrunq̄ʒ expedit, aliud minus aliud amplius. Unde ad id quod amplius expedit: conſilio apoſtoli,quicūq̄ʒ poteſt capere, prouocatur. Hic autem vbi de dimittendo vel non dimittendo infidelis cū fideli ꝯiugio querit̃: vtrūq̄ʒ quidem pariter licitum eſt per iuſtitiam que coram dn̄o eſt: ⁊ ideo nihil horū prohibet dn̄s: ſed non vtrunq̄ʒ expedit,propter infirmitatē hominum: et ideo id qđ non expedit,apoſtolus prohibet,dante ſibi dn̄o locum liberum ꝓhibēdi: q2 neq̄ʒ id quod monet apoſtol⁹,ꝓhibet dominus: neq̄ʒ id qđ prohibet apoſtol⁹,iubet dn̄s. Quod niſi [k] ita eſſet,neq̄ʒ contra prohibitionem domini apoſtolus aliquid moneret,neq̄ʒ contra iuſſionem [l] eius aliquid prohiberet. Proinde [m] in his duab⁹ cauſis,vna de nubendo vel de non nubendo,altera de infideli coniuge dimittenda vel non dimittenda: aliquid ſimile inuenitur in verbis apoſtoli,⁊ aliquid diſſimile. Simile quidem eſt illud quod ibi dicit: Preceptum domini non habeo,conſilium autem do. ⁊ hic dicit: Ego dico,nō dominus. Quale eſt enim, Preceptum domini non habeo: tale eſt, Non dicit dominus. et quale eſt, Conſilium [n] autem do: tale eſt,et Ego dico. Illud autem diſſimile eſt,quia de nubendo et non nubendo dici poteſt,Hoc bene fieri poteſt,illud autem meli⁹: quoniam vtrūq̄ʒ expedit, vnum minus, aliud magis at vero de coniuge infideli dimittenda vel non dimittenda, quoniam vnū horū non expedit: aliud expedit dici non oportet, Qui dimittit,bene facit: ⁊ q̄ nō di-

Opera trinitatis an ſint ſeparabilia.

j.cor. [a] vij.c.

Ibidē §.

Nubere expedit ⁊ nō expedit.

j.cor. vij.a.

a Inſeparabilia. pro maiori parte. nam quedā attribuuntur patri q̄ non filio, ⁊ ecōtra. h. Sed tu dic opera operantia. operata em̄ opera nō ſunt inſeparabilia. de ꝯſe. diſ. iij. c. vi.

b Ita ſane. hic reſpondet Aug. ſecūde obiectioni pollentij dicētis: quare apl's nō plus dicit conſulendo, bonum eſt dimittere vxorē infidelē: melius eſt autem cum ea manere, ſicut alibi conſulendo dixit: Qui dat nuptui, bene facit: qui non dat, melius facit? Et reſpondeo q̄ quedā licita ſunt quorum vtrūq̄ʒ expedit, vt dare nuptui, ⁊ nō dare nuptui. Alia quorum vnū expedit, aliud non: vt dimittere, non dimittere. cum primis recte ponūtur hec adiectiua bonū, melius, cum ſcđis non: q2 vtrūq̄ʒ non eſt bonum: quia nō meritoriū: ⁊ ideo nō dicit apoſtolus: qui dimittit, bene facit ⁊c̃.

c Propter iuſtitiā. i. ꝓpter ipſum nubere, qđ eſt iuſtum. xxvij. q. j. nuptiarum.

d Expedit. xxxiij. q. v. qui ſitit. §. Et expedit quidē, ⁊ nō expedit. expedit cauſa fornicationis vitāde. non expedit, quoniam vxorati cum ſint diuiſi, ⁊ cogitare eos oporteat quomodo placere poſſint et ſeruire vxorib⁹: diuinis obſequijs ⁊ orationibus intendere adeo expedite non valent: vt extra de cle. coniug. quod a te. expedit ergo nubere q̄ ad fornicationē vitandam: ſed non expedit volēti tēdere ad regnum celorum, ⁊ ſic ſoluuntur contraria. xxxiij. q. v. tunc ſaluabitur.

e Preceptum. j. xxxij. queſt. j. integritas.

f Sʒ ꝓhibet. i. ſub forma ꝓhibitionis diſſuadet.

g Adulterinis. Arg. q̄ fidelis qui dimittit vxorē infidelem cohabitare volentē, nō poteſt aliā ducere in matrimonium, nec illa alium, quia remanet matrimonium: vt. j. q. ij. §. qđ vero. c. ſi quis.

h Non pōt. hic elice ſecundā obiectionē pollentij.

i Pariter. alterū † q̄dē ꝓpter idolatrie fornicationē, ‡ alterū ꝓpter lucrādi occaſionē.

† Scʒ dimittere.

‡ Vlʒ. eo idololatria.

k Niſi ita. i. niſi dn̄s daret apoſtolo liberū locū ꝓhibēdi. i. diſſuadēdi: apoſtol⁹ diſſuadere nō deberet ſi cōtrariū dn̄s ꝓhibuiſſet vel precepiſſet: quod non fecit.

l Iuſſionē. Si dn̄s ꝓhibuiſſet.

m Proinde. hic incipit aſſignare ſimilitudines.

n Cōſiliū. §. xxvij. q. j. nuptiarū.

a ¶ Dimittit. Sicut q̄ dat nuptui bene facit: ſed qui nō dat, melius facit: q2 vtrūq3 licitū eſt, ſed non expediens.
b ¶ Ego exponens. ſcʒ ſuper euangelium Matthei.
c ¶ Prohibendi. i. diſſuadendi.
d ¶ Non expediant. ſ. xiiij. q. j. quod precipitur.

e ¶ Si autem. Hic reſpondet tertie obiectioni Pollētij dicentis: cū hoc verbū dico preceptiue ponat̄ in ep̄l'a ad Galatas: Ecce ego Paulus dico vobis quia ſi circūcidimini ⁊c̄. quare nō ſil'r preceptiue cum dicit: Ego dico, nō dn̄s. vel cōceſſo etiam q̄ admonitiue ponat̄ ibi verbū dico vobis q̄a ſi circūcidimini ⁊c̄. nullum inconueniens inde ſequit̄. nō em̄ indignuʒ eſt ſi que iubet domin⁹: monet apoſtolus. Dico p̄ceptiue ⁊ admonitiue ponit̄.

¶ Si aūt. ¶ Caſ⁹. Hic eſt rn̄ſio ad tertiā obiectionē pollentij: q̄ talis erat. Cū dixit ap̄l's: Ecce ego dico quia ſi circūcidimini chr̄s vobiſ nihil ꝓderit: ibi ponit̄ hoc ꝟbuʒ dico p̄ceptiue. q̄re ergo nō ſil'r et hic? Sed Augu. rn̄det dupl'r. Primo ſic: dicit em̄: non eſt abſurdū ſi etiā ibi cōmonitorie ⁊ de conſilio loquat̄ ap̄l's: lʒ de precepto q̄libet ad illud cogat̄: Sepe em̄ monem⁹ humilit̄ charos noſtros vt faciant ea que ſunt p̄cepti: et hoc facit ap̄l's parcens eorū infirmitati. Sc̄do dicit q̄ nō eſt mirādum ſi ibi ponit̄ preceptiue: h̄ ꝟo cōmonitorie: q̄a ibi d̄r: Ego dico ſimpl'r: hic ꝟo Ego dico: nō dn̄s. ¶ Tu ꝟo. Hic incipit tertia pars: in qua ponitur expoſitio Pollentij: ⁊ ratio ſue expōnis. dicebat enim: dico. i. precipio: et nō dn̄s dicit. i. p̄cipit. Nā ſi dn̄s p̄ciperet: vt fidelis nō dimitteret infidelem: eſſet ſibi contrarius: q2 in veteri teſtamento coniugia fideliū ⁊ infideliū ꝓhibuit dicens: Non accipies ⁊c̄. Sed opponit Augu. Ergo ſm̄ hoc ap̄l's eſt contrarius ve. teſt. et dn̄o magr̄o ſuo. Sed huic oppoſitioni rn̄det Pollentius dicēs q̄ in alio caſu loquit̄ prohibitio dn̄i in veteri teſtamēto: ⁊ in alio ap̄l'i preceptum. Illa em̄ loquit̄ in m̄rimonijs contrahendis. iſta de iam contractis. Prohibet etiā dn̄s ne diuerſe religionis cōiugia cōtrahant̄. prohibet aūt ap̄l's ne talia coniugia iam cōtracta diſſoluantur: ⁊ ſic ap̄l's nō eſt cōtrarius dn̄o. Sed replicat Aug. dicens ſibi placere q̄ dicit ap̄l'm nō eſſe cōtrariū dn̄o: nec veteri teſtamēto. et ita cōcludit q̄ illa non eſt bona ratio quare dn̄s nō precepit: q2 eſſet cōtrarius ei qd̄ dixerat in vete. teſta. qd̄ falſum eſt: cū ibi intelligat̄ de coniungendis. hic vero de iam coniunctis. ⁊ ita ſi aliud precepiſſet ibi, ⁊ aliud hic: nō eſſet ſibi contrarius. et q2 non eſt bona ratio: nec aliam vales inuenire: patet q̄ tua expoſitio nullius eſt momenti. et ſic Pollentium victorioſe concludit. Ibi agitur. i. in apoſtolo.

j. Cor. vij. b. — j. Cor. iij. c. — Gala. v. a.

mittit[a], meli⁹ facit: ſʒ dici opʒ, Non dimittat: q2 etſi licet, non expedit. Sic ergo poſſumus dicere melius eſſe infidelē coniugem non dimittere, q̄uis liceat ⁊ dimittere: quēadmodū recte dicim⁹ meli⁹ eſſe qd̄ ⁊ licet et expedit, q̄ʒ id qd̄ licet et non expedit. His de cauſis factum eſt vt ego exponēs[b] dn̄i ſmonē quē in mōte ꝓlixū habuit, vbi vētū eſt ad q̄ſtionem de cōiugib⁹ dimittēdis vel nō dimittēdis, adhibuerim conſiliū ab ap̄l'o dictū, nō preceptū dn̄i, vbi ait: Ceteris autē ego dico, non dn̄s: monēs eos qui haberēt cōiuges infideles, vt cōſentiētes habitare ſecū non dimitterent. qd̄ vtiq3 ideo monendū, nō iubendū fuit: q2 nō tāto pōdere ꝓhibendi[c] hoīes facere licita, q̄uis nō expediant[d]: quāto pōdere ꝓhibenda ſunt illicita. Si autē[e] alicubi ap̄l's etiā illa que iubēda ſunt, monere dignat̄: hoc fecit parcendo infirmitati, nō preiudicādo[f] iuſſioni. vn̄ ſic dicit: Nō vt cōfundā vos hec ſcribo: ſed vt chariſſimos filios moneo. q̄d hʒ q̄onis vbi ait[g]: Ego dico, non dn̄s. item vbi ait: Ecce ego Paul⁹ dico vobis quia ſi circūcidimini, chriſt⁹ vobis nihil proderit? Nunq̄d[h] etiā hic dixit[i]: Ecce ego dico, nō dn̄s. Nō ſunt itaq3 ſil'ia iſta: q2 etiā illa q̄ iubet dn̄s, nō eſt idignū vel contrariū ſi eadem monet ap̄l'us. Monem⁹ em̄ eos quos charos habem⁹ vt faciant dn̄i precepta vel iuſſa. Cū vero dicit, Ego dico, nō domin⁹: ſatiſ oſtendit dn̄m non ꝓhibere qd̄ ipſe ꝓhibebat. ꝓhibuiſſet aūt dn̄s ſi eſſet illicitū[k]. Ergo ſm̄ ea q̄ ſupra diximus[l], multūq3 ꝟſauim⁹, licitū erat ꝑ iuſtitiaʒ ſed etiā licitū nō erat faciēdū ꝓpter liberam beneuolētiam. Tu ꝟo[m] cui placet ita nō licere qd̄ non vetat dn̄s, ſed ap̄l's: quemadmodū nō licet qd̄ vetat dn̄s: cum exponere voluiſſes q̄d ſibi vellet qd̄ ait: Ego dico non dn̄s: cū alloqueret̄ fideles q̄b⁹ eſſent cōiuges infideles, dixiſti: q2 dn̄s iuſſit ne coniugia ſibimet diuerſe religionis copularētur. ⁊ ip̄m adhibuiſti teſtimoniū dn̄i dicentis: Non accipies vxorem filio tuo de filiabus alienigenaruʒ ne traducat euʒ poſt deos ſuos, vt pereat anima ei⁹. Addi-

Deut. vij. a.

f ¶ Nō preiudicando. ſicut dicit lex q̄ volūtarie tutele munera priuilegijs non preiudicant. C. de excu. tuto. voluntaria.
g ¶ Ubi ait. Ratio ad tertiam.
h ¶ Nūquid. ar. q̄ nullū verbuʒ in oratione vacat myſterio: et arg. ff. de vſu. ſi ſtipulatus. nā ibi d̄r q̄ ſi ſtipulatus ſum a te rem mihi dari, vacuāq3 poſſeſſioneʒ tradi: fructus veniūt in ſtipulatione. ſi autem rem tātū mihi dari: nō veniunt in ſtipulatione. argu. cōtra. ff. pro ſoc. ſʒ et ſi adijciat̄. Item eſt hic argu. q̄ non eſt argumētandū de cōſimilibus illis inter que diſſimilitudo attēditur. ff. de rei vendi. ſi nauis. et. ff. de condi. indeb. plane. ⁊ ita intellige. ff. eo. titu. ſi reus. et hinc bene d̄r. ff. de iniuſto et rup. teſt. l. iij.

Fruct⁹ in ſtipulatione rei q̄ñ q3 veniunt, q̄ñ q3 non.

i ¶ Dixit. Si. ff. de iuriſ. omnium iudi. ſi familia.
k ¶ Illicitū. Arg. oē illicitū eſſe prohibitū: ſaltē ibi: Declina a malo et fac bonū. dicit ibi expoſitor, a malo omni: et exaudi hoc de mortali: venialia enim nō ſunt ꝓhibita. arg. xiij. diſt. nerui. xiiij. q. j. quod precipitur.
l ¶ Supra diximus. Supple q̄ dn̄s non prohibuit id quod apoſtolus ⁊c.
m ¶ Tu vero. Augu. q̄ dictū ap̄l'i intelligit de conſilio, ego dico nō dn̄s: intellectū ſuū ⁊ rōnē ſuā poſuit in prin. quare dn̄s non debuit precipere vt non diſcederet vir fidelis ab infideli. Pollētius aūt q̄ de precepto intelligit, aliam rōnē ponit dicēs q̄ ideo p̄cipit ap̄l's ⁊ nō dn̄s infidelē nō dimitti, q2 dn̄s videret̄ ꝯtrarius ſibi: cū p̄ceperit in ve. teſt. ne quis alienigenā duceret. cōcludit ergo Augu. ex hoc qd̄ dicit Pollentius, ap̄l'm in precipiēdo fuiſſe etiā ꝯrīu dn̄o. Ad hoc rn̄det Pol. q̄ in diuerſis caſib⁹ loquunt̄ ap̄l's ⁊ dn̄s: ⁊ ideo nō eſt ꝯtrarius ei. infert ex hac reſponſione Aug. ergo nec dn̄s erat ſibijpſi cōtrarius ſi

Petm̄ mortale et nō veniale eſt ꝓhibitum.

idem preciperet quod apoſtolus: cum dominus de con-
iungendo, apoſtolus de iam coniuncto loquatur matri-
monio. q̃d ergo reſpondes Pollenti quare percipiat apo
ſtolus ⁊ non dominus: aſſigna cauſam.
a ¶ Addidiſti. Ad hoc idem probãdũ, et addidiſti con-
cludendo.
b ¶ Hoc docet. re-
ſpon. † et oſtendit
cõcluſionẽ illã non
ꝯuenire: q: in alio
⁊ in alio caſu loqui
tur apl's ⁊ dñs.
c ¶ Eſſe hoc. de cõ
iunctis.
d ¶ Talem. i. nõ
ſue religionis.
e ¶ Ubi agitur.
in apoſtolo.
f ¶ Ambo. Po-
ne exẽplũ vt meli⁹
appareat qđ dicit
C. de tranſactio. vt
reſponſum.
g ¶ Cur virũ fi-
delem. intrat que-
ſtionem, vt Pollen
tius aliter reſpon-
deat: cũ p̃ma eius
rñſio nulla fuerit.
h ¶ Loco. i. locũ
nõ habet: nõ eſt ve
rum. q. d. niſi velis
dicere ꝙ apl's hoc
non dixit authori-
tate ſpũſancti.
i ¶ Intelligis ne.
vñ Philo. Sentis
ne inquit hec: atq;
aio illabũtur tuo?
k ¶ Diligentius.
Argu. ꝙ aduerſa
ri⁹ tenet aperire q̃
dicit ſuo aduerſa-
rio: vt argu. v. q. ij.
relatũ. xi. q. iij. eo-
rum. ſed hoc ca. ni-
hil facit: quia dicit
Boetius in. iiij. lib.
Topicoꝝ ꝙ diſpu
tatio dialecticoꝝ
eſt ad alterutrum:
cauſidicorum ſiue
rhetorum ad ter-
tiũ. ‡ Unde in dia
lectica diſputatio-
ne eſt neceſſe ꝙ q̃
obijcit, exponat ob
iectiões ipſi reſpõ-
denti. in rhetorica
vero ſufficit ꝙ fa-
ciat ipi iudici fidẽ.
ſi obijciat. xxx. q. v.
iudicãtẽ. dicim⁹ ꝙ
de mandato iudi-
cis dz ei rñdere vel
expõere ſi põt: al'r
non tenetur. C. de

(Margin notes: † Scilꝫ Pollen ti⁹. 1. i. Coꝛ. vij. c. — ‡ al'as ſuam. i. Coꝛ vij. c. — Aduer ſari⁹ an debeat aduer- ſario a- perire q̃ dicit. — ‡ Scilꝫ aliũ. i. iudicẽ.)

non nume. pecu. gñaliter. ff. de ꝓba. quinquaginta.
l ¶ Ecce. ponit thema vt apertius dicat.
m ¶ Dimittat. hec lr̃a ſine nõ, extorta eſt: põt tñ ita in-
telligi: Jubet fideli dñs vt infidelem dimittat, an non iu-
bet vt dimittat, id eſt an iubet vt nõ dimittat? et aſſumit
Aug. tm̃ alteram
partẽ disiunctiue,
hanc ſcilꝫ, iubet vt
non dimittat: et ex
iſta ꝓcedit: ſi dixe-
ris iubet ⁊c. Scdm
aũt ꝙ in lr̃a eſt, nõ
vt fidelẽ non dimit
tat ⁊c. plana eſt li-
tera: ⁊ bñ cõgruũt
que ſequunt. nã ſi
dicat, iubet vt di-
mittat: apl's eſt cõ
trari⁹ dño vbi dicit
dico ego, non dñs.
ſi autẽ dicat, nõ iu-
bet vt dimittat: aſ-
ſignat aliã cãm.
n ¶ Reclamat.
nec reclamat apl's
ꝯriũ ſuadẽdo: nec
reclamat per hanc
literam, nõ dñs. et
hoc cum nõ eſt ibi
non. ſed credo lite-
ram falſam eſſe ſi-
ne non. M.
o ¶ Cauſam req̃-
ro. quare nõ iubet
dominus vt nõ di-
mittat. Jo.
¶ Cõtra inuenit.
¶ Hec eſt. iiij. pars
qõnis, in qua loq̃-
tur de iudeis, a q̃-
bus vxores, et filij
baptizati ſũt ſepa-
randi: et al'as eoꝝ
conſortiũ vitãdũ. ⁊
hoc ꝓbat p. v. au-
thoritates. Jo. d f.
¶ Caſus. Dictum
eſt. ſ. ꝙ fidelis po-
teſt retinere infide
lem volẽtem habi-
tare cum illo. Sed
Toleta. conci. dicit
cõtra. Sed hoc ſpe
cialit̃ eſt de iudeis
ſtatutũ. et q̃ ſit cã,
in ſeq. c. ſubnectit.
Iudei. ¶ Caſ⁹
Si iudei vxor
conuertat̃ ad fidẽ,
admoneri debꝫ vir
vt ipſe ſil'r conuer
tat̃. quod ſi nolue-
rit, ipſa dz ab eo ſe
parari. filij vero cõ
munes apđ eũ pa-
rẽtem q̃ fidelis eſt
debent nutriri.

(Margin notes: ij. Coꝛ. xiij. a. — iiij. pẽ.)

diſti etiã verba apoſtoli vt ait:
Mulier alligata eſt viro q̃diu
vir ei⁹ viuit. ꝙ ſi mortuus fue
rit vir ei⁹, liberata eſt: cui vult
nubat, tm̃ in dño. qđ ita expo-
ſuiſti, vt adiũgeres. i. xp̃iano.
deinde ſecut⁹ es et addidiſti[a]:
Hoc eſt ergo dñi preceptũ tã
in veteri teſtamento q̃ in no-
uo, vt nõ niſi eiuſdem religio-
nis et fidei cõiugia maneãt co
pulata. Si ergo hoc eſt domi-
ni p̃ceptũ tã in ve. teſt. q̃ in no
uo, ⁊ hoc iubet dominus: hoc
docet[b] apl's: vt nõ niſi vni⁹ re
ligionis ⁊ fidei maneant copu
lata cõiugia: quare cõtra hoc
dñi iuſſum, contra doctrinam
ſanctã, ‡ cõtra p̃ceptũ noui et
vete. teſt. iubet apl's iã in cõiu
gio poſitos, nõ ſolum monet,
ſed etiã iubet vt ſi alter ex con
iugibus crediſſet, alterũ nõ
credẽtẽ, ſecũ tñ habitare ꝯſen
tientẽ nõ dimitteret? His ver
bis tuis aliud eſſe hoc[c] aliud
illud, ſatis euidẽter oſtendis.
illud eñ de his coniugijs agi-
tur que ſibi primitus copulan
tur, ne nubat femia niſi ſue re-
ligionis viro, vel ne vir talem[d]
accipiat vxorẽ. id eñ (vt dicis)
iubet dñs: docet apl's: vtrũq;
precipit teſtamentũ. hoc autẽ
diuerſũ eſſe quis abnuat, vbi
agitur[e] nõ de cõiungẽdis, ſed
de coniũctis? Ambo[f] quippe
vnius eiuſdemq; infidelitatis
fuerũt qñ cõiuncti ſunt: ſꝫ euã
gelium cũ veniſſet: alter ſine
altera: vl' altera ſine altero cre
didit. Si ergo aliud hoc eſt
(qđ ſine ſcrupulo vllius dubi-
tationis apparet) cur virum fi
delẽ[g] cũ infideli ꝯiuge p̃mane
re nõ lꝫ? nõne etiã ⁊ dñs ſicut
apoſtol⁹ iubet? niſi forte loco[h]
iſto vacat ꝙ tam fidenter ipſe
apoſtolus ait: An vultis expe
rimentũ accipere ei⁹ q̃ in me lo
quitur Chriſtus? et dominus
vtiq; eſt chriſt⁹. Intelligis ne[i]
q̃d dicã? An in hoc explanan-
do aliquanto diligentius[k] im-
morabor? Attẽde, vt rẽ ipſam
explanãdã tanq̃ in cõſpectu
conſiderandã pleniore ſermo
ne ponã. Ecce[l] cõiuges duo:
vnius infidelitatis fuerũt qñ
ꝯiuncti ſunt. nulla de eis que-
ſtio eſt que pertineat ad illam
domini iuſſionem, doctrinãq;
apl'icam, ⁊ preceptũ veteris et
noui teſtamẽti quo ꝓhibetur
fidelis cum infideli cõiugium
copulare. iam ſunt coniuges:
et ambo adhuc ſunt infideles.
adhuc tales ſunt quales fue-
runt anteq̃ coniungerentur,
qualeſq; coniuncti ſunt: venit
euãgelij p̃dicator: credit eorũ
aut vn⁹ aut vna: ſed ita, vt in-
fidelis cum fideli habitare cõ-
ſentiat. Jubet fideli dominus
ne infidelem dimittat[m]: an nõ
iubet? ſi dixeris, Jubet: recla-
mat[n] apl's, Ego dico, nõ dñs.
Si dixeris, Nõ iubet: cauſam
req̃ro[o] neq; illã, mihi reſponſu
rus es quã tuis literis indidi-
ſti: q: dñs videlicet ꝓhibet fi-
deles infidelib⁹ iũgi. hic enim
nullo modo eſt iſta cauſa: quia
de iam iũctis loquimur, nõ de
cõiũgẽdis. Si ergo tu cauſam
non inueniſti cur vetet dñs qđ
prohibet apl'us, cernis iam (vt
exiſtimo) non eſſe ipſam cau-
ſam quam putaueras eſſe.

Contra inuenitur in concilio
Toletano quarto.

¶ Niſi ad fidẽ iudeus acceſſe
rit, ſeparetur ab vxore fideli.

IUdei q̃ xp̃ianas mulie-
res in cõiugio hñt ad-
moneant ab ep̃o ciuitatis illi⁹

vt ſi cũ eis permanere cupiũt, chriſtiani efficiant'. ꝙ ſi admoniti fuerint ꝛ noluerint, ſeparent': qꝛ nõ põt infidelis in eiꝰ permanere ꝯiũctione q̄ iam in chriſtianā trāſlata eſt fidē. filij autē q̇ ex talibꝰ nati ſunt, fidē atqꝫ ꝯditionē[a] matr' ſequātur. ſic' illi q̇ procreati ſunt de infidelibꝰ mulieribꝰ ꝛ fidelibus vir': chriſtianā ſequant' religionē, non iudaicā ſuperſtitionē. Verũ hoc ideo ſtatutũ eſt, ne dum fidelis ſalutē querit infidelis, potiꝰ ipſe cũ ea infidelitatis[b] perditionē inueniat.

Unde in eodē ꝯcilio tam de filijs iudeoꝝ ꝙ de ceteris ad fidē veniētibus, ſtatutũ eſt vt infideliũ conſortia euitentur.

A parētũ infideliũ ſeparētur ꝯſortio fideles filij, ne eoꝝ inuoluantur erroribꝰ.

IUdeorum[c] filios vel filias, ne parētũ vltra inuoluant' erroribꝰ, ab eoꝝ conſortio ſeparari decernimꝰ, deputādos aut monaſterijs, aut chriſtianis mulieribꝰ, aut vir' deũ timētibꝰ: vt ſub eoꝝ conuerſatione cultũ fidei diſcant: atqꝫ in meliꝰ inſtituti, tā in moribꝰ ꝙ in fide ꝓficiant[d].

Idem.

Judeis ad fidē veniētibꝰ cũ infideli nulla ſit cõmunio.

SEpe malorum cõſortia etiam bonos corrũpũt: quanto magis eos[e] qui ed vitia ꝓni ſunt. Nulla igit' vltra cõmunio ſit hebreis[f] ad fidem chriſtianā tranſlatis cũ his q̇ adhuc in veteri ritu cõſiſtunt ne forte eorũ participatione ſubuertantur. Quicũqꝫ ergo ex his qui baptizati ſunt, ammodo infidelium cõſortia non vitauerint: ꝛ hi chriſtianis donentur, ꝛ illi publicis[g] cedibus deputentur.

Item ex ſeptima ſynodo.

Cum iudeis nec manducādum nec bibēdum: nec ab eis medicamētũ accipiēdum eſt.

NUllus[h] eorũ q̇ in ſacro ſunt ordine, aut laicus azyma eoꝝ manducet, aut cũ eis habitet, aut aliquē eoꝝ in infirmitatibus ſuis vocet: aut medicinam ab eis ꝑcipiat[i], aut cũ eis in balneo lauet. ſi vero quiſqꝫ hoc fecerit, ſi clericꝰ eſt, deponat'. ſi laicꝰ excõicet'.

Item ex cõcilio Agathenſi.

Clerici ſiue laici vitēt iudeorum ꝯuiuia, nec eos ad ſua cõſortia recipiant.

OMnes deinceps clerici ſiue laici iudeoꝝ[k] conuiuia vitent, nec eos ad cõuiuiũ q̇ſqꝫ accipiat: qꝛ cũ apud chriſtianos cõmunibꝰ cibis nõ vtātur, indignũ atqꝫ ſacrilegũ eſt eoꝝ cibos a chriſtianis ſumi: cũ ea q̄ aplo ꝑmittēte nos ſumimꝰ ab illis iudicent' imũda:

Judei. Qꝺ hic dicit', corrigitur ex' de diuor. quanto. Vel qꝺ dicitur hic ſeparandos eſſe, intelligas in illis caſibus quando in contumeliam creatoris vult habitare cũ eo, vel vt trahat eũ ad aliquod mortale peccatum: ꝛ ſm hoc idē iuris eſt in iudeo ꝛ gētili. Vel loquitur in eo caſu quādo primo fuerunt chriſtiani: et poſtea alter factꝰ eſt iudeus, vt tunc teneatur recedere ab ipſo ſi noluerit cõuerti: vt. ſ. e. non ſolũ. vel dic ꝙ aliꝺ eſt ſi vir conuertit' ad fidē, ꝛ aliud ſi mulier. Nam ſi mulier cõuertitur, ipſa debet recedere a viro, ne vir eā reuocet ad priorē errorem. Secꝰ eſt ſi vir conuertit', qꝛ facilius poſſunt viri reuocare mulieres ꝙ econuerſo. nam vir caput eius eſt. xxxiij. q. v. cum caput. Sed qual'r poteſt eccl'ia filios illorũ quorũ alter eſt conuerſus cogere ad baptiſmum? Rñ. ex q̄ alter parens eorũ conuerſus eſt, iam eſt factus de foro eccl'ie, ergo ꝛ filij eiꝰ p ꝯſequēs: vt. xv. q. vlti. cũ multe. Jo. ſꝫ melius credo ꝙ intelligatur qñ iudeus exiſtēs iudeꝰ cõtraxit cũ chriſtiana. B.

a Conditionē. ſ. xxxij. q. iiij. liberi. cõtra. hic de conditione religionis, ibi de ꝯditione ſeruitutis.

b Infidelitat'. iudei vero difficiliores ſunt ad conuertendum, ꝛ peritiores ad ſubuertendũ ꝙ gētiles, qꝛ legē habēt ꝛ ꝓphetas: ꝛ ideo hec ratio potiꝰ habet locũ in eis ꝙ in gētilibꝰ: ar. xj. q. iij. ad menſam.

IUdeoꝝ. Caſus. Filij iudeoꝝ ad fidem conuerſi ne a parētibus corrumpātur, debēt ſeparari ab eis et nutriri, vel in monaſterijs, vel apud mulieres chriſtianas: vt in moribus ꝛ fide proficiant.

c Judeorũ. Quidā intelligũt hoc ca. ꝙ iudeis auferēdi ſunt paruuli eoꝝ ꝛ baptizandi, ſed adulti nequaꝙ: ſꝫ certe ſicut nec adulti, ita nec paruuli vi trahendi ſunt: immo ſm hoc in breui nullꝰ eſſet iudeꝰ. quomodo ergo reliquie iſrael ſalue fierēt poſtea? ideo ītelligo hoc de filijs iam chriſtianis quos forte parētes circũcidere volebant, de conſecra. diſt. iiij. pleriqꝫ. ꝛ hec litera hoc idē innuit vbi dicit vltra, ꝛ vbi dicit ſeparari, ꝛ ita per baptiſmũ ſoluit' ius patrie poteſtat': nec tamē priuabunt' iſti paterna ſucceſſione. ex' de iude. iudei.

d Proficiant, iuxta illud: Auge nobis fidem. de peni. diſt. ij. dum ſanctam. ergo iam iſti baptizati erāt cum proficere debeant in gradibus dignitatis, id eſt virtut': vt de pe. diſti. ij. dũ ſanctam.

SEpe malorũ. Caſꝰ. Statuitur hic vt iudei ad fidē trāſlati nõ cõmunicēt cum hebreis, ne corrũpantur ab eis, qm̄ ſepe maloꝝ ꝯſortia bonos corrũpunt: qꝺ ſi fecerint, caſtigētur, ꝛ hebrei cedibꝰ deputent'. Donentur, nõ vt ſerui eorũ fiāt, ſꝫ vt diſciplina regant' ab eis.

e Eos. i. neophytos.

f Hebreis. iſti ergo nomen antiquum retinēt poſt baptiſmũ: argu. ſ. xxvij. q. ij. ſcripſit.

g Publicis. ar. ꝙ eccl'ia iudicat de his que foris ſunt, qꝺ verũ eſt quantum ad corporales penas. cũ em̄ peccāt, poſſunt verberari: vel alio modo corporal'r mulctari de precepto epi vel principis: arg. xvij. q. iiij. cõſtituit. ꝛ ex' de rapto. in archiepatu. ꝛ alia etiā pena poſſunt puniri: vt ex' de vſuris. poſt miſerabilē. ſꝫ quantũ ad ſpũalē penā eccl'ia non iudicat de illis, qꝛ nõ poteſt eos excõicare: qꝛ q̇ in eccl'ia nõ eſt, ab eccl'ia ſeparari nõ poteſt: vt. xj. q. iij. omnis chriſtianꝰ. Eccl'ia iudicat aliqñ de ijs que ſunt foris.

h NUllus eoꝝ. Niſi ſit miſſus ad predicādũ eis. ex' de iudeis. ca. ꝙ ſit laudabile.

i Percipiat. Emere tamē poteſt ab eis aliq̇s, et poſt preparet. arg. C. de iude. nemo.

OMnes deinceps. Caſus. Omēs chriſtiani vitent ꝯſortia ꝛ ꝯuiuia iudeoꝝ. Nā cũ ipſi chriſtianoꝝ cibis non vtant', indignũ eſt vt chriſtiani eoꝝ cibis vtātur, ne inferiores eis efficiantur.

k Judeorũ. Similiter ꝛ gentilium: cum et ipſi hodie etiā cibos diſcernant, licet em̄ non ꝯtineant' verbis edicti

Tu hic ꝙ hec decre. non corrigit hoc ca. ſꝫ declarat in p̄: di. de cre. ptꝫ. ſꝫ ſi em alr ꝛc. ꝙ qꝺ ſequit', verius eſt mulier ad fidē cõuerſa dꝫ infidelē relinq̄re, ſed non ecõuerſo. hoc ē tenēdũ ſm Jo. de fan.

Paganꝰ citiꝰ trahuntur ad fidē ꝙ iudei.

iudeoꝝ filij non ſunt p vim baptizādi. Dic vt hꝫ. ſ. xlv. diſ. q̄ ſyncera.

ac ſic inferiores[a] incipiant eſſe chriſtiani ꝙ̄ iudei, ſi nos q̄ ab illis apponunt, vtamur: illi vero a nobis oblata contemnāt.

Ex his itaqꝫ euidenter colligitur cōiugiū eſſe inter infideles. ¶ Illud ꝟo apl'i, Omne quod nō eſt ex fide, peccatum eſt: non ita intelligendū eſt vt quicq̄d fit ab infidelibꝰ, credat eſſe pctm̄: ſed omne qđ contra conſcientiā[b] fit, edificat ad gehēnā. vnde Ambro. Peccatū eſt qđ aliter fit ꝙ̄ probatū eſt. Itē Aug. ſuper eūdem locū. Omne qđ aliter fit ꝙ̄ ꝓbatum eſt, peccatū eſt: nō tamē omne qđ fit cū fide[c], bonū eſt. ignorātia em̄ que eſt ex culpa, nocet. Hinc etiā apl's ait: Beatꝰ qui non iudicat ſemetipſum in eo quod ꝓbat. i. qui non facit dānabilē ſemetipſum aliter faciēdo ꝙ̄ probet eſſe faciēdū. Uel omne qđ non eſt ex fide[d], dicit eſſe peccatū: quia q̇cquid ea fide non fit vt ad eternā valeat ſalutem, inutile reputat[e] apud dn̄m. Unde Auguſt. ait: Omnis vita infideliū peccatū eſt: nec valet eſſe bonum qđ fit abſqꝫ[f] deo. vbi em̄ deeſt agnitio eterne et incōmutabilis veritatis, falſa virtus[g] eſt etiam in optimis moribus. Item cum dicitur, non eſt vera pudicitia hominis infidelis cū cōiuge ſua: negat pudicitia eſſe ꝟa quātū ad effectū ⁊ ad premiū, videlicet eterne ſalutis. Sicut enim apud hereticos ſacramēta negant eſſe ꝟa nō quātū ad formā, ſꝫ quātū[h] ad virtutē: ſic et virtutes negant eſſe vere[i] apđ infideles, non quin vere in eis ſint, iuxta illud Hiero. Uirtutibus Romani ꝓmeruerūt imperiū, ſed q꞉ effectu carēt eterne ſalutꝭ. Item illud Ambro. Non eſt putādū matrimoniū qđ extra dei decretū factū eſt: ſꝫ cū cognoſcit, eſt emēdādū: non oſtēdit cōiugiū nō eſſe inter infideles. nullo em̄ dn̄i precepto gētiles ꝓhibent cōiungi gētilibus. nec ergo eorū coniugium extra dei decretum fit. illa itaqꝫ authoritate iubētur ſeparari ab inuicē q̄ ꝯtra dei vel eccleſie decretū copulati ſunt: vtpote infideles cū fidelibꝰ vel conſanguinei cū ꝯſanguineis, vel affines cū affinibꝰ. hi om̄es ſi ſibi inuicē copulati fuerint, ſeparandi ſunt.

Hinc etiam idem Ambroſius in libro de patriarchis.

¶ Fideles infidelibꝰ non ſunt coniugio copulandi.

Caue chriſtiane gentili aut iudeo filiā tuā tradere[k]: caue inquit gētilem vel iudeam atqꝫ alienigenam, hoc eſt omnē hereticā ⁊ alienam[l] a

---

vt. xj. q. iij. ad menſam. continentur tamē in ſententia: vt ff. de peti. here. item. veniunt. §. ait ſenatus. ⁊. ij. q. j. multi. et. ff. ſi qua. pau. fe. di. l. pe. ſed quare loquimur cū eis, cum nec comedamus cum eis? ſed de hoc reddit ratio, q꞉ maior familiaritas eſt in cibo ſumēdo, ꝙ̄ in colloquio, et facilius qs decipitur inter epulas: vt. xxij. queſt. iiij. vnuſquiſqꝫ.

Familiaritas in cibo ē maior ꝙ̄ i. colloquio.

a ¶ Inferiores. vt. ij. q. vij. in ſctā.

¶ Ex his. § Hec eſt v. pars qđ. in qua ponit magiſter diuerſas ſolutiones quō intelligat qđ dicit, omne qđ nō eſt ex fide ⁊c. probat etiā ꝙ nullꝰ chriſtianus dꝫ ducere mulierē infidelē: et diſtinguit inter matrimonia fideliū et infideliū. Jo. đ fan.

Roma. xiiij. d.

¶ Caſꝰ. Iſte. §. diuiditur in quatuor partes. In prima concludit G. ex ſupradictꝭ matrimonium eſſe inter infideles. In ſecunda parte exponit illud apl'i: Omne qđ nō eſt ex fide ⁊c. i. om̄e quod fit cōtra conſcientiā, edificat ad gehennā. Uel ſic. i. omne quod non fit ea mente vt valeat ad ſalutem, apud deum inutile reputat. In tertia parte exponit illđ Auguſti. Nō eſt vera pudicitia infidelis hominis cū cōiuge ſua. i. non eſt inter illos illa pudicitia que ducat ad vitā eternā: qđ ꝓbat ꝑ ſimilitudinē ſacramētorum que tractantur ab hereticis. In quarta parte exponit illud Ambro. dicētis: Nō eſt putādum matrimoniū qđ extra dei decretū factū eſt, dicēs ꝙ hoc intelligit de matrimonio cōtracto cū cōſanguineis vel affinibꝰ. Secunda pars incipit ibi: Illud vero. Tertia ibi: Itē cū dicitur. Quarta ibi: Item illud.

Ibidē

b ¶ Conſcientiā. precepti vel ꝓhibitionis. Nam ſi plus comedā ꝙ̄ debeā, ꝙ̄uis ꝯtra ꝯſciētiā, nō pecco mortal'r. xxv. diſt. §. criminis. Et dicunt quidā ꝯtra ꝯſcientiā non erroneā: arg. xiij. diſt. nerui. ar. lop. ff. de lib. cau. igit. §. j. ſed dico ꝙ nec contra conſciētiam erroneā eſt faciendū, prout eſt expreſſum: ex̄ de ſi. per tuas.

Comedens plus ꝙ̄ debeat mortaliter non peccat.

c ¶ Cum fide. i. cum conſcientia.

d ¶ Ex fide. i. ſicut fides exigit.

e ¶ Reputatur. Quo ad vitā eternam. de peni. diſt. iij. ſi quis autem non habens.

f ¶ Abſqꝫ deo. i. abſqꝫ fide que eſt a deo.

g ¶ Uirtus. Supra diſtic. xxvj. deinde. ꝯ † ꝯ. j. q. j. ſicut vrgeri. ꝯ. diſt. xlv. vera iuſtitia. ꝯ. xxiiij. q. j. vbi ſana.

h ¶ Quantū. ꝯ. j. q. j. qđ q̄dā. de ꝯſe. diſt. iiij. ꝙ̄uis. ꝯ. di. xxxij. §. verū. ꝯ. xxxij. q. i. cū renūciat. arg. xxiiij. queſt. j. vbi ſana. ꝯ. de peni. diſtinct. v. conſideret. ꝯ. de pe. diſti. ij. §. qđ autē. ⁊ diſti. iij. ille rex.

† Dixi hoc ſm Archi. q̄ iuſti delibus ſunt virtutes q̄ ad bonū tēporale.

i ¶ Uere. Nō videtur dicere verū. Nam vbi deeſt fides vel charitas, nullatenus eſt virtus, prout theologus accipit virtutem. quod ergo dicitur hic virtutibꝰ intellige ſcꝫ politicis, que ſine charitate habent a multis. ſtrenui enim actus hominum in eis erant: ar. xxiij. qō. iiij. ſi non ex fide. Nam et virtus pro fortitudine ponitur. ff. de aleato. quibus. ‡ Alie vero virtutes (vt predictū eſt) non erāt in eis: quia ſi haberent vnā, haberent omnes: argu. xxiiij. qō. j. vbi ſana. de peni. diſtinc. v. cap. j.

Uirtus non eſt ſine fide ⁊ charitate.

‡ Et. xv. iij. q. j. noli.

¶ Caue. ¶ Caſus. Hoc ca. ſatis planum eſt. Precipitur em̄ hic ne chriſtiana nubat gentili, iudeo, vel heretico, cum ambo ſcilicet vir et vxor debeant eſſe ꝯſecrati baptiſmatis ſacramento, id eſt vnctione.

k ¶ Tradere. ꝯ. pri. ca. ꝯtra. Sol. ibi de pactione de futuro: hic dicit ꝙ nō lꝫ accipere, ‡ ⁊ illi ſe miſcere.

‡ Sola infirmitū qđ inter talesſ ꝑdit ꝓpter diſparē cultuꝫ. hu. ba ꝑtizatꝰ ſola voluntate an poſſit cum xpiana ꝯtra.

l ¶ Alienam. hec clauſula omnem alienam, non ſuppo nit pro heretica vel gentili. ff. de verbo. obliga. doli clauſula. nam ibi dicitur ꝙ clauſula generalis ſequens non refertur ad ea de quibus ſpecialiter eſt premiſſum. Nō eſt obijciendum de Moyſe qui duxit ethiopiſſam: vt. ij. q. vij. §. item obijcitur. quia illud factum fuit in figura ꝙ dominus copularet eccleſiam ex gentibus. ij. queſt. vij. §. his itaqꝫ. Sed pone ꝙ aliquis hereticus nunq̄ fuit baptizatus, voluit baptizari, ſed non habuit aquam: conſtat ei omnia peccata dimiſſa eſſe, etiam originale.

nunquid poteſt contrahere matrimonium cum chriſtiana? Dicit hug. ꝙ non: quia ianua omnium ſacramentorum eſt baptiſmus. xxxiij. diſt. §. verum. Similiter nec ordinem poſſet recipere. Forte ſi ſuperuixit ꝛ ſe non baptizauit, videtur contemnere: ꝛ ſic habet quaſi non fuerit chriſtianus. Jo.

a ❡ Prima. Que eſt inter ſponſos et ſponſas. Jo.

b ❡ Gratia eſt. ī. xxx. q. v. femine.

c ❡ Si chriſtiana. Id eſt catechizata. Et ita eſt ar. ꝙ cathechumin⁹ non eſt fidelis. De hoc dicā. ī. xxx. q. i. in pn.

Non oportet. ❡ Caſus. Dicitur hic ꝙ nullus per deſponſationē debet filium ſuum vel filiam tradere homini aliene fidei ad cohabitandum: ſed poti⁹ infidelem in domum ſuam aſſumat, ſi ſe catholicum futurū promittat.

d ❡ Hereticis. Hereticus non poteſt cōtrahere cū chriſtiana. Dicit tamen h. ꝙ ſi cōtrahit, tenet matrimoniū, ſicut ſi contraheret cū excōmunicato. De conditionib⁹ que apponuntur i matrimonio, not. xxxij. queſtione. ij. ſolet.

Si qs. ❡ Item illud. ❡ Caſus. Grat. exponit verbum quod poſitum fuit. ſ. ea. q. §. j. in fi. nō eſt ratum coniugium qd ſine deo eſt: faciēs trimēbrem diuiſionem vel diſtinctionem matrimonij dicēs aliud eſſe legitimum ꝛ non ratum: et aliud ratū, et non legitimum: et aliud legitimū ꝛ ratum: et de qlibet mēbro exēpla ſupponit, que facile p te videbis.

fide tua accipere tibi vxorem. prima[a] coniugij fides, caſtitatis gratia[b] eſt. ſi chriſtiana[c] ſit nō eſt ſat; niſi ambo initiati ſitis ſacramēto baptiſmi. ſimul ad orationem nocte vobis ſurgendum eſt, ꝛ cōiunctis precibus obſecrandus deus.

Item ex concilio Agathēſi.

❡ Cū hereticis catholici non miſceant coniugia.

Non oportet cū hoibus hereticis[d] miſcere connubia, ꝛ vel filios vel filias eis dare, ſed potius accipere, ſi tamen ſe pfiteant chriſtianos eſſe futuros ꝛ catholicos.

Itē ex concilio Urbanēſi.

❡ Chriſtiana cōmunione careat que iudaice prauitati coniugali ſe vinculo ſociat.

Si quis iudaice prauitati cōiugali ſocietate iungitur: ſiue chriſtiana iudeo, ſiue iudea chriſtiano mulier carnali conſortio miſceatur: quicunqꝫ eoꝝ tantū nephas admiſiſſe cognoſcit, a chriſtiano cetu atqꝫ ꝯuiuio, ꝛ a cōione eccleſie protin⁹ ſegreget. Itē illud Auguſtini, Nō eſt ratū coniugiū qd ſine deo eſt: non negat ꝯiugiū eſſe inter infideles. Cōiugiū enim aliđ eſt legitimū, ꝛ nō ratū: aliud ratū, ꝛ non legitimū: aliud legitimū et ratum. Legitimū ꝯiugiū eſt qd legali inſtitutione vel pvincie moribus cōtrahit. hoc inter infideles ratū nō eſt, qꝛ nō eſt firmū, ꝛ ideo violabile cōiugiū eoꝝ. dato[e] enim libello repudij licet eis recedere ab inuicem, ꝛ alijs copulari lege fori, et non lege poli, quam nō ſequunt. Inter fideles vero ratum cōiugium eſt: qꝛ coniugia ſemel initiata et cōpleta inter eos vlteri⁹ ſolui nō poſſunt. hoꝝ quedā ſunt legitima: veluti cum vxor a parentib⁹ traditur[f], a ſponſo dotat, ꝛ a ſacerdote benedicitur. hec talia ꝯiugia legitima ꝛ rata appellant. Illoꝝ vero coniugia qui contemptis oibus illis ſolennitatibus ſolo affectu aliquam ſibi in coniugē copulant huiuſcemodi coniugium non legitimum[g], ſed ratū tantummodo eſſe creditur.

❡ Queſtio. ij.

Quod vo[h] vxore viuente alteram ducere nō poſſit q̇ infidelem dimiſit, teſtat ſcriptura, dicēs: Alioquin ſi diſcediti s ab inuicem, ꝛ volentes cohabitare dimittitis, ꝛ alijs vos copulaueritis adulteri eritꝭ: ꝛ filij veſtri qui poſtea naſcentur, erūt immundi, id eſt ſpurij.

Itē ex conci. Melden. ca. j.

❡ Nō poteſt quis poſt baptiſmum alterā ducere viuente ea que ante baptiſmū ſibi fuerit virgo copulata.

Si quis habuerit vxorē virginem[i] ante baptiſmum, viuente[k] illa poſt baptiſmum alteram habere non poteſt: crimina enim in baptiſmo ſoluuntur, non coniugia[l].

Gregorius autem teſtat ecōtra, dicens.

❡ Licz fideli aliā ducere vxo-

g ❡ Non legitimū. ſi eſt pbatū fuerit aliqđ impedimētum in tali matrimonio, filij nō erūt legitimi: vt extra de clandeſti. deſpon. cum inhibitio.

Quod vero. ❡ Caſus. Hic intitulat ſcđa. q. in qua quid iuris ſit, ſatis patet ex his q̄ dicta ſunt in prima queſtione, ꝛ ex diſtinctione q̄ colligitur in queſtione prima, ꝛ ex illo ca. ſi infidelis. qꝛ ſi infidelis noluerit habitare cum conuerſo ad fidem, vel voluerit habitare cū contumelia nominis chriſtiani, vel vt traheret euꝫ ad mortale peccatuꝫ: licite cōtrahit tunc conuerſus.

h ❡ Quod vero. Hic intitulat ſcđa queſtio de qua ſupra diximus in prima queſtione.

Si quis. ❡ Caſus. Si gentilis conuerſus ad fidem vxorem habuit infidelem volentem ſecum habitare: ea viuente cū alia cōtrahere non pōt. Crimina enim in baptiſmo diſſoluuntur et non matrimonia.

i ❡ Uirginē. Idē eſſet ꝛ ſi corruptā. ſed de facto queſitum eſt de virgine. forte ideo, quia videbatur ꝙ matrimoniū ſolueretur inter virginē et eū qui accedebat ad baptiſmum: ſicut cum alter ſponſorum tranſit ad religionem monaſterij: ſed non eſt ita, quia cum trāſitur ad religionem fidei: bene poteſt qs vti mrimonio. xxvj. diſti. deinde. ſecus cum tranſitur ad monaſteriū: vt. xxvij. q. j. vt lex.

k ❡ Uiuente. Et conuerſa cum viro vel non ꝯuerſa, ſecum tamē cohabitare volente: ſequens autē capitulum intelligitur de nolente cohabitare.

e ❡ Dato. hic nō ponit exēplū bonū. Nā in veritate per datonē libelli nō diſſoluebat matrimoniū: immo ꝓpa erat fornicatio. ex de diuor. gaudemus.

f ❡ Traditur. ī. xxx. q. v. aliter.

l ❡ Coniugia. poteſt tamē ad religionē trāſire etiā inuita ea, cū matrimoniū non ſit ratū, ex de diuor. quanto.

Uerbū. | Uidet no. h. ſ. ca. pri. infi. in gls. hec dam̄u la. i pn. | als ꝛ inuiolabile. | al's inuita. | Religio fidei nō impedit matrimonio vti.